

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περὶ τοῦ ἀναλυτικοῦ καὶ ὄρολογίου προγράμματος τῶν
Πατριδογνωστικῶν μαθημάτων τῶν Δημοτικῶν Σχολείων.

ΠΑΥΛΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 5 καὶ 8 τοῦ Ν. 4397)1929, τὸ
ἄρθρον 5 τοῦ Ν. Δ. 3628)1956, τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ἀπὸ 3)4.
7.5)1948 Β. Διατάγματος, τὰς ὑπ' ἀριθ. 120, 121 καὶ 122
πράξεις τῆς ὀλομελείας τοῦ Κεντρικοῦ Διοικητικοῦ καὶ Γνω-
μοδοτικοῦ Συμβουλίου Ἐκπαιδείσεως, ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ.
688)1956 γνωμοδότησιν τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας,
ἀπεφασίσταμεν καὶ διατάσσομεν:

Ἄρθρον Μόνον

Τὸ Ὁρολόγιον καὶ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῶν πατρι-
δογνωστικῶν μαθημάτων (Πατριδογνωσίας, Ἱστορίας καὶ
Ἀγωγῆς τοῦ πολίτου καὶ Γεωγραφίας μετὰ στοιχείων
Τουρισμοῦ) ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολεῖῳ καθορίζεται ἀπὸ
τοῦ ἐπομένου σχολικοῦ ἔτους 1957-1958 ὡς κάτωθι:

ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

1. Περιεχόμενον καὶ Σκοπὸς

Εἰς τὸν κύκλον τῶν πατριδογνωστικῶν μαθημάτων
περιλαμβάνονται ἡ Πατριδογνωσία, ἡ Ἱστορία, ἡ Ἀγωγή τοῦ
πολίτου καὶ ἡ Γεωγραφία μετὰ στοιχείων Τουρισμοῦ.

Εἰς τὴν Πρώτην καὶ Δευτέραν τάξιν τὸ πατριδογνω-
στικὸν μάθημα ἀποτελεῖ τὸν θεμελιώδη κλάδον τῆς ἐνιαίας
διδασκαλίας καὶ περιλαμβάνει στοιχεῖα Πατριδογνωσίας,
Ἱστορίας καὶ Ἀγωγῆς τοῦ πολίτου. Εἰς τὴν Τρίτην καὶ Τε-
τάρτην τάξιν τὸ μάθημα τοῦτο διακρίνεται εἰς Ἱστορίαν
καὶ Γεωγραφίαν, εἰς ἃ περιλαμβάνονται καὶ στοιχεῖα Του-
ρισμοῦ καὶ Ἀγωγῆς τοῦ πολίτου. Εἰς δὲ τὴν Πέμπτην καὶ
Ἑκτὴν τάξιν διακρίνεται εἰς Ἱστορίαν, Ἀγωγήν τοῦ πολίτου
καὶ Γεωγραφίαν, περιλαμβανομένων εἰς ταῦτα καὶ στοι-
χείων τινῶν Τουρισμοῦ.

Οὐσιῶδες καθήκον τοῦ σχολείου εἶναι 1) νὰ σχημα-
τίσουν οἱ μαθηταὶ δι' αὐτενεργοῦ παρατηρήσεως σαφεῆ
εἰκόνα τῆς περιοχῆς εἰς ἣν διαβιοῦν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη
τῆς ἡλικίας των, νὰ ἐκτιμῆσουν καὶ νὰ ἀγαπήσουν αὐτὴν
καὶ κατ' ἐπέκτασιν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν πατρίδα. 2) Νὰ
γνώρισουν οἱ μαθηταὶ τὴν μακράαιωνα Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν,

τὴν πλήρη μεγάλων πνευματικῶν ἔργων καὶ ἐπικῶν κατορθωμάτων, νὰ γνωρίσουν τὴν Γεωγραφίαν τῆς χώρας των καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν. 3. Νὰ γνωρίσουν τὰς ἀρετὰς τοῦ καλοῦ Ἑλλήνος πολίτου, ὅστις γνωρίζει νὰ ὑπερασπίξῃ τὰ δικαιώματα καὶ νὰ ἐκπληροῖ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ καὶ ὅστις εἶναι πρόθυμος νὰ ὑπεραμυνθῇ πάντων αὐτῶν εἰς πᾶσαν παρουσιαζομένην περίστασιν, ἐνῶ ταυτοχρόνως θὰ εἶναι πρόθυμος νὰ συνεργασθῇ μετὰ τῶν φίλων ξένων λαῶν.

II. Γενικαὶ Μεθοδικαὶ ὑποδείξεις.

1. Εἰς ἐκάστην αἴθουσαν διδασκαλίας δεόν νὰ ὑπάρχῃ εὐρύχωρος πινακίς, εἰς τὴν ὁποίαν διδάσκαλος καὶ μαθηταὶ θὰ ἐπικαλοῦν σχετικὸν πρὸς τὴν διδασκομένην ἐνότητα ὕλικόν, ὡς εἰκονογραφήματα, εἰκόνας, ἐκθέσεις μαθητῶν, ἀποκόμματα ἡμερησίων καὶ περιοδικῶν. Τὸ ὕλικόν τοῦτο δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ διὰ τὴν σύνταξιν σχετικῶν λευκωμάτων. Πλησίον τῆς πινακίδος δεόν νὰ ὑπάρχῃ κατάλληλος τράπεζα διὰ τὴν ἐκθεσὶν ὕλικου σχετιζομένου πρὸς τὴν ἐνότητα.
2. Εἰς τὴν βιβλιοθήκην ἐκάστης τάξεως δεόν νὰ ὑπάρχουν βιβλία καὶ περιοδικὰ σχετικὰ πρὸς τὰ μαθήματα ταῦτα.
3. Ἀπαραίτητοι εἶναι διάφοροι χάρται, σχεδιαγράμματα, στατιστικοὶ πίνακες, ὑδρογείαι σφαῖρα, ἀμμοδόχος καὶ κατάλληλοι συλλογαί.
4. Διὰ τῆς καταλλήλου χρήσεως τῶν ἀνωτέρω ἐποπτικῶν μέσων, ὡς καὶ δι' ἐπισκέψεων καὶ παρατηρήσεων θὰ βοηθηθοῦν οἱ μαθηταὶ νὰ καταστοῦν ἱκανοὶ πρὸς αὐτενεργὸν μελέτην.
5. Εἰς τὴν Πρώτην καὶ Δευτέραν τάξιν ἢ ἀνάπτυξις τῶν ἐνοτήτων θὰ ἐκτείνεται εἰς θέματα διὰ τὰ ὁποῖα οἱ μαθηταὶ ἔχουν ἀμεσον ἀντίληψιν.
6. Εἰς ἐκάστην ἐνότητα θὰ τεθοῦν αἱ βάσεις ἀναπτύξεως τῶν εἰς τὴν στήλην τῶν εἰδικῶν ἐπιδιώξεων ἀναφερομένων ἱκανοτήτων, διαθέσεων, συνηθειῶν, ἰδανικῶν εἶναι ὅμως ἀπαραίτητον νὰ καλλιεργηθοῦν τὰ στοιχεῖα ταῦτα περαιτέρω διὰ τῆς δημιουργίας καταλλήλων προϋποθέσεων ἐν τῷ σχολείῳ καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπαιτεῖται καὶ κατάλληλος διαφώτισις τῆς οἰκογενείας ὑπὸ τοῦ σχολείου.
7. Αἱ δι' ἐκάστην ἐνότητα διατιθέμεναι ὄραι σημειοῦνται ἐνδεικτικῶς, ἔχουν ὅμως ὑπολογισθῆ οὕτως, ὥστε νὰ διδασκοῦν ὑποχρεωτικῶς ἅπασαι αἱ ἐνότητες εἰς ἕκαστον σχολικὸν ἔτος καὶ ἐπὶ πλέον νὰ ὑπολείπεται χρόνος, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ προγράμματος δι' ἐνοτήτων ἀναφερομένων εἰς τὰς τοπικὰς συνθήκας.

Α'. ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΙΑ ΤΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Ἐβδομαδικαίαι ὄραι διδασκα-
λίαι :

Εἰς τὰ ἐξατάξια 2.

Εἰς τὰ πεντατάξια 4)2.

Εἰς τὰ τετρατάξια καὶ τρι-
τάξια 4)2.

Εἰς τὰ διτάξια καὶ μονο-
τάξια γίνεται συνδιδασκαλία με-
τὰ τῆς Δευτέρας τάξεως 3)2.

1η ΕΝΟΤΗΣ

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ

1. Ὄνομα, ἐπώνυμον μαθητοῦ, ὄνομα πατρός, διαμονή, διεύθυνσις κατοικίας, ἀριθμὸς τηλεφώνου, ὅπου ὑπάρχει, ὀνόματα φίλων καὶ διευθύνσεις κατοικίας των.

2. Μετάβασις ἀπὸ τὴν οἰκίαν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἐπι-
στροφή εἰς τὴν οἰκίαν.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

α) Κατανόησις λέξεων: ὄνομα, ἐπώνυμον, διευθύνσις, τηλεφώνον, φίλος, σπίτι, σχολεῖον.

β) Ἰκανότητες—Δεξιότητες. 1) Συγκρά-
τησις τοῦ ὀνοματεπωνύμου, τῆς διευθύνσεως καὶ τοῦ ἀριθ-
μοῦ τηλεφώνου, ἐὰν εἰς τὴν οἰκίαν ὑπάρχη τηλεφώνον.

2. Συγκράτησις ὀνοματεπωνύμου καὶ διευθύνσεως φί-
λων.

3. Συγκράτησις τῶν χαρακτηριστικῶν σημείων μετα-
βάσεως εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν οἰκίαν.

4. Κατανόησις τῆς σημασίας συγκρατήσεως τοῦ ὀνο-
ματεπωνύμου, τῆς διευθύνσεως καὶ τοῦ τηλεφώνου.

γ) Διαθέσεις—συνήθειαι: 1) Μετάβασις εἰς
τὸ σχολεῖον καὶ ἐπιστροφή εἰς τὴν οἰκίαν ἄνευ συνοδοῦ.

2. Μετάβασις εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἐπιστροφή εἰς τὴν
οἰκίαν ἄνευ βραδυπορίας (ἤτοι ἀπασχολήσεων εἰς παιγνί-
δια, περιπλανήσεων, κ.λ.π.)

II. ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ἐκαστος μαθητὴς νὰ ἐφοδιασθῇ μὲ κάρταν, εἰς τὴν
ὅποιαν νὰ ἀναγράφεται εὐαναγνώστως καὶ εἰ δυνατόν διὰ
γραφομηχανῆς τὸ ὀνοματεπώνυμον, ἡ διεύθυνσις καὶ ὁ
ἀριθμὸς τηλεφώνου.

2. Σκόπιμον είναι, ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα ταύτην 3 διδακτικαὶ ἔσται.

2α ΕΝΟΤΗΣ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

- 1) Τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας.
- 2) Πρωϊνὴ ἔγερσις, πρωϊνὴ προσευχή, βραδυνὴ προσευχή.
- 3) Ἀσχολίαι τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας :
 - α) Ἀσχολίαι τῆς μητρὸς διὰ τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ φαγητοῦ (πρόγευμα, γεῦμα, δεῖπνον).
 - β) Πῶς βοηθοῦμεν τὴν μητέρα διὰ τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ φαγητοῦ.
 - γ) Προμήθεια καὶ διατήρησις τῶν τροφίμων.
 - δ) Πῶς βοηθοῦμεν τὴν μητέρα εἰς τὴν καθαριότητα καὶ διευθέτησιν τῆς οἰκίας.
 - ε) Τὰ διάφορα σκεύη τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν μαγειρικὴν καὶ καθαριότητα τῆς οἰκίας.
 - στ) Ἀσχολίαι τοῦ πατρὸς, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν εἰς τὴν οἰκίαν.
- 4) Οἱ συγγενεῖς.
- 5) Ἡ οἰκογένεια κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτάς.
- 6) Χαρακτηριστικώτερα γεγονότα τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς (ὀνομαστικαὶ ἑορταί, βαπτίσεις κ.λ.π.).
- 7) Οἱ ἐπισκέπται μας.
Ἡ συμβολὴ τῶν μικρῶν, ὥστε οἱ ἐπισκέπται νὰ μένουν εὐχαριστημένοι.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

- α) Κατανόησις λέξεων: οἰκογένεια, γονεῖς, πατέρας, μητέρα, ἀδελφός, ἀδελφή, παππούς, γιαγιά, συγγενεῖς, προσευχή, βοήθεια, καθαριότης, σκεύη μαγειρικά, ὀνομαστικὴ ἑορτὴ, ἐπισκέπτης, εὐχαριστημένος.
- β) Ἰκανότητες—Δεξιότητες: 1. Ἰκανότης βοηθείας εἰς τὴν καθαριότητα, τὴν καλὴν διευθέτησιν κ.λ.π.
 2. Ἰκανότης εὐχαριστήσεως τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ἐπισκεπτῶν.
 3. Ἰκανότης συνεργασίας μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.
 4. Ἀντίληψις τῆς συμβολῆς τῆς οἰκογενείας διὰ τὴν ζωὴν του.
- γ) Διαθέσεις—συνήθειαι: 1) Ἀπόκτησις καλῶν συνθηθειῶν προσευχῆς, εὐθύμου διαθέσεως, ὑπακοῆς, σεβασμοῦ, προθυμίας πρὸς βοήθειαν, καθαριότητος.
 2. Ἀγάπη πρὸς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας.
 - δ) Ἰδανικά: Νὰ εἶμαι καλὸ παιδί. Νὰ με ἀγα-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πούν όλοι εις την οικογένειαν. Νά είμαι χρήσιμος και νά βοηθώ εις τας εργασίας της οικογενείας μας.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1) 'Οργάνωσις οικογενειακής γωνιάς εις τὸ σχολεῖον, ὥστε νά δημιουργηται εὐνοϊκὴ ἀτμόσφαιρα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν καταλλήλων ἰκανοτήτων, διαθέσεων καὶ συνηθειῶν.

2) 'Οργάνωσις ἄλλων εὐκαιῶν εἰς τὴν σχολικὴν ζωὴν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν εἰδικῶν ἐπιδιώξεων, ὡς λ. χ. ἡ πρόσκλησις γονέων καὶ ἄλλων ἐπισκεπτῶν εἰς τὴν τάξιν, ὀργάνωσις συγκεντρώσεων γονέων καὶ κηδεμόνων.

3. Σκόπιμον εἶναι ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα ταύτην 12 διδακτικαὶ ἔδραι.

3η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΟΙΚΙΑ

1. Τύποι οἰκιῶν (μονώροφος, διώροφος, κ.λ.π.)

2. Δωμάτια καὶ χρησιμότης ἐκάστου (χύρια καὶ βοηθητικά).

3. Ἐπιπλα καὶ σκευή.

4. Θέρμανσις καὶ φωτισμός.

5) Ὑλικά διὰ τὴν οἰκοδομὴν τῶν οἰκιῶν.

6. Πῶς βοηθοῦμεν διὰ τὴν καλὴν τακτοποίησιν τῆς οἰκίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

α) Κατανόησις τῶν λέξεων : οἰκία, μονώροφος, διώροφος, μονοκατοικία, δωμάτιον, ἐπιπλα, μαγειρικὰ σκευή, θέρμανσις, φωτισμός, ὑλικά οἰκοδομῆς, οἰκόπεδον.

β) Ἰκανότητες—Δεξιότητες : 1) Κατανόησις τῆς χρησιμότητος τῆς οἰκίας. Διακρίσις τύπου οἰκημάτων.

2. Κατανόησις τῆς χρησιμότητος τῶν ἐπιπλῶν καὶ σκευῶν.

3. Συμβολὴ εἰς τὴν καλὴν διατήρησιν τῆς οἰκίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ.

γ) Διαθέσεις—Συνήθειαι : 1. Δεσμός πρὸς τὴν οἰκίαν.

2. Καλὴ διατήρησις τῆς οἰκίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ.

3. Ἀγάπη πρὸς τὴν τάξιν καὶ τὴν τοποθέτησιν ἐκάστου πράγματος εἰς τὴν θέσιν του.

δ) Ἰδανικά : Ἡ οἰκία μου νά εἶναι καθαρὰ, περιποιημένη καὶ ὅλα τὰ ἐν αὐτῇ νά εἶναι τακτοποιημένα.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ἐπίσκεψις εἰς οἰκίαν, ἥτις οἰκοδομεῖται.

2. Ἀνάληψις εὐθυνῶν διὰ τὴν καλὴν τακτοποίησιν καὶ διατήρησιν τῆς κοίκογενεικῆς γωνίας.

3. Σκόπιμον εἶναι, ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητά ταύτην 5 διδακτικὰ ἔρα.

4η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΤΑΞΙΣ ΜΑΣ

1. Ἡ αἴθουσά μας καὶ τὰ ἐν αὐτῇ.
2. Ὁ διδάσκαλος καὶ οἱ συμμαθηταὶ μας.
3. Πῶς συμπεριφερόμεθα εἰς τὴν τάξιν.
4. Πῶς βοηθοῦμεν εἰς τὴν καθαριότητα τῆς τάξεως.
5. Διακόσμησις τῆς αἰθούσης διδασκαλίας.
6. Ἡ εὐθύνη διὰ τὸ ὕλικόν τῆς αἰθούσης.
7. Ὁργάνωσις τῆς βιβλιοθήκης τῆς τάξεως.
8. Ὁργάνωσις ἑορτῶν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως εἰς ἃς παρίστανται μαθηταὶ ἄλλων τάξεων καὶ γονεῖς.
9. Ὁ καλὸς μαθητῆς.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

α) Κατανόησις λέξεων: αἴθουσα, τάξις, διδάσκαλος, μαθητῆς, συμπεριφορά, διακόσμησις, εὐθύνη, βιβλιοθήκη, πρόσκλησις, ἑορτή, ὀργάνωσις ἑορτῆς, κανονισμὸς αἰθούσης.

β) Ἰκανότητες—Δεξιότητες: 1. Κατανόησις τῆς σημασίας τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ τοὺς συμμαθητάς.

2. Ἀναγνώρισις τῶν εὐθυνῶν διὰ τὸ ὕλικόν τῆς τάξεως.

3. Ἀναγνώρισις τῶν ἰδιοτήτων τοῦ καλοῦ μαθητοῦ.

4. Συνεργασία διὰ τὴν ἐπιτυχίαν κοινῶν ἐπιδιώξεων.

5. Ἰκανότης ὑποδοχῆς καὶ περιποιήσεως ἐπισκεπτῶν.

γ) Διαθέσεις—Συνήθειαι: 1. Καλὴ συμπεριφορά πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ τοὺς μαθητάς.

2. Ἐργατικότητα, ἐπιμέλεια.

3. Προθυμία δι' ἀνάληψιν εὐθυνῶν.

4. Προθυμία διὰ συνεργασίαν.

5. Ἀγάπη πρὸς τὸ βιβλίον καὶ καλὴ διατήρησις αὐτοῦ.

6. Ἀγάπη πρὸς τὴν τάξιν καὶ τὴν καθαριότητα.

7. Σεβασμὸς τῆς ἡσυχίας τῶν ἄλλων.

8. Ὑπακοή καὶ συμμόρφωσις πρὸς τὸν κανονισμὸν τῆς τάξεως.

9. Σεβασμὸς τοῦ ὕλικου τῆς αἰθούσης.

δ) Ἰδανικά: Νὰ γίνω καλὸς μαθητῆς διὰ τῆς ἀποκλήσεως τῶν ἀνωτέρω ἰκανοτήτων καὶ διαθέσεων.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ὁργάνωσις τῆς βιβλιοθήκης τῆ συμμετοχῆ τῶν μαθητῶν.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

2. Συμμετοχή τῶν μαθητῶν εἰς τὴν καθαριότητα, τὴν τῆξιν, τὴν διακόσμησιν τῆς αἰθούσης καὶ τὴν καλὴν διατήρησιν τοῦ ὕλικου τῆς τάξεως.

3. Εἰς τὰς ἐορτάς θὰ περιλαμβάνονται ἄσματα, δραματοποιήσεις, ἱστοριῶν, παραμυθιῶν κ.λ.π.

4. Σκόπιμον εἶναι ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα ταύτην δέκα (12) διδακτικαὶ ὥραι.

5η ΕΝΟΤΗΣ

ΠΡΟΦΥΛΑΞΙΣ ΕΚ ΤΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

1. Ἀποφυγὴ ἀτυχημάτων κατὰ τὴν μετάβασιν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τὴν ἐπάνοδον ἐξ αὐτοῦ.

2. Ἀποφυγὴ ἀτυχημάτων ἐν τῇ οἰκίᾳ (ἐκ τοῦ ἤλεκτρισμοῦ, φωταερίου, βενζίνης, πετρελαίου, πυρρείων, ζῶων κ.λ.π.) Φροντίς διὰ τοὺς μικροτέρους ἀδελφούς.

3. Ἀποφυγὴ ἀτυχημάτων ἐν τῷ σχολείῳ. Τήρησις τῶν κανονισμῶν τοῦ σχολείου κατὰ τὰς ὥρας τῶν διαλειμμάτων εἰς τοὺς διαδρόμους, αὐλὴν, ἔνοδον καὶ κáθοδον κλίμακος τοῦ σχολείου κ.λ.π.

4. Ἐκλογὴ ἀσφαλούς χώρου διὰ τὰ παιγνίδια ἐκτὸς τῆς οἰκίας καὶ τοῦ σχολείου.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΟΞΕΙΣ

α) Κατανόησις λέξεων: ἀτύχημα, προφύλαξις, ἀποφεύγω, πηγαίνω, ἔρχομαι, ἤλεκτρισμός, βενζίνη, πετρέλαιον, σπύρα, ἀναβαίνω, καταβαίνω.

β) Ἰκανότητες—Δεξιότητες: 1. Κατανόησις τῶν αἰτίων, ἅτινα προξενοῦν ἀτυχήματα καὶ τῶν τρόπων προφυλάξεως ἐκ τῶν ἀτυχημάτων.

2. Ἰκανότης βοήθειας πρὸς τοὺς ὑποστάντας ἀτύχημα.

γ) Διαθέσεις: 1. Συμμόρφωσις πρὸς τοὺς κανονισμούς κατὰ τῶν ἀτυχημάτων.

2. Ἀνάπτυξις τῆς ἀλληλεγγύης διὰ τῆς προστασίας καὶ τῆς παροχῆς βοήθειας εἰς ἄλλους.

δ) Ἰδανικά: Νὰ προφυλάσσωμαι ἐκ τῶν κινδύνων καὶ νὰ βοηθῶ εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν ἀτυχημάτων.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Πρακτικὴ ἀσκήσις διὰ τὴν ἀποφυγὴν ἀτυχημάτων, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν.

2. Πρακτικὴ ἀσκήσις διὰ τὴν παροχὴν βοήθειας εἰς ὑποστάντα ἀτύχημα.

3. Σκόπιμον εἶναι, ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα ταύτην 6 διδακτικαὶ ὥραι.

6η ΕΝΟΤΗΣ

ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΥΛΑΞΙΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

1. Ἡ τροφή τοῦ μαθητοῦ (χρησιμότης γάλακτος, λαχανικῶν, ὕδατος, γλυκισμάτων, ὀπωρικῶν).

Είμεθα χαρούμενοι κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ.

2. Καλὰ συνήθειαι διὰ τὴν διατήρησιν τῆς υγείας (ἀτομικὴ καθαριότης, πλύσιμον, κτένισμα, καθαριότης ἐνδυμάτων, ὑποδημάτων, χρήσις ρινομάκτρον)

3. Παιγνίδι καὶ ἀνάπαυσις.

α) Ὑγιεῖνοι κανόνες τοῦ παιγνιδιοῦ (τί θὰ κάνω, ὅταν ἰδρώσω)

β) Ἠσυχὰ καὶ ζωηρὰ παιγνίδια.

γ) Ἀνάγκη ἐπαρκοῦς ὕπνου—κατάκλισις ἐνωρίς.

δ) Καλὰ συνήθειαι ὕπνου.

ε) Ἀνάπαυσις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας.

4. Ὑπαιθρον

α) καθαρὸς ἀήρ

β) ἥλιος

γ) ὕδωρ (καθαριότης)

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

α) Κατανόησις λέξεων: υγεία, τροφή, φαγητόν, παιγνίδι, ἀνάπαυσις, ἰδρώς, ἀρκετὸς ὕπνος, συνήθειαν ὕπαιθρον.

β) Ἰκανότητες—δεξιότητες: 1. Κατανόησις τῆς σημασίας τῆς τροφῆς, τοῦ παιγνιδιοῦ καὶ τῆς ἀναπαύσεως διὰ τὴν υγείαν.

2. Κατανόησις τῆς σημασίας τηρήσεως τῶν κανόνων υγείας.

γ) Διαθέσεις—συνήθειαι: 1. Ἀπόκτησις καλῶν συνηθειῶν, φαγητοῦ, ἢτοι ἢ μὴ ἀποποίησησις οὐδενὸς φαγητοῦ, ἢ συμμόρφωσις πρὸς τὰς ὥρας φαγητοῦ, ἢ ἀπόκτησις καλῶν τρόπων φαγητοῦ (χαρούμενος τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ).

2. Ἀπόκτησις καλῶν συνηθειῶν ἀτομικῆς καθαριότητος

3. Ἀπόκτησις καλῶν συνηθειῶν ἀναπαύσεως.

4. Ἀπόκτησις καλῶν συνηθειῶν παιγνιδιοῦ.

5. Ἀγάπη πρὸς τὸ ὕπαιθρον.

δ) Ἰδανικά: Νὰ εἶμαι πλήρης υγείας καὶ χαρᾶς.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Σύνταξις μικρῶν λευκωμάτων, τροφῆς, παιγνιδίου καὶ ἀναπαύσεως τῇ συμμετοχῇ τῶν μαθητῶν.

2. Ὁργάνωσις εὐκαιριῶν διὰ τὴν ἀσκήσιν εἰς τὰς καλὰς συνηθείας τροφῆς, παιγνιδίου καὶ ἀναπαύσεως.

3. Σκόπιμον εἶναι, ὅπως διατεθῶσιν διὰ τὴν ἐνότητα ταύτην 8 διδακτικαὶ ὥραι.

7η ΕΝΟΤΗΣ

ΦΥΣΙΚΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Ὁ καιρὸς.

α) Ἡ βροχὴ καὶ αἱ συνέπειαι τῆς. Πῶς προσυλασσοῦμεθα.

β) Ὁ ἄνεμος καὶ αἱ συνέπειαι τοῦ. Πῶς προφυλασσόμεθα ἀπὸ τὸν ἄνεμον.

γ) Ἡ χιὼν καὶ αἱ συνέπειαι τῆς. Πῶς προφυλασσόμεθα ἀπὸ τὴν χιὼνα.

δ) Ἡ θερμοκρασία καὶ αἱ συνέπειαι τῆς. Πῶς προφυλασσόμεθα ἀπὸ τὰς μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας.

2. Ὁ οὐρανός.

α) Ὁ ἥλιος καὶ αἱ εὐεργετικά του ἐπιδράσεις.

β) Ἡ σελήνη, τὰ ἄστρα.

γ) Ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ. Κατάλληλοι χαιρετισμοί.

δ) Ἡ ἀνατολή—ἡ δύσις—ὁ βορρᾶς—ὁ νότος.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Κατανόησις λέξεων. Καιρός, βροχή, ἄνεμος, χιὼν, θερμοκρασία, θερμόμετρον, ἥλιος, σελήνη, ἄστρα. ἡμέρα, νύκτα, ἀνατολή, δύσις, βορρᾶς, νότος.

Ἰκανότητες—Δεξιότητες: Διάκρισις τῶν διαφορῶν καιρικῶν μεταβολῶν καὶ τοῦ διαχωρισμοῦ τῆς ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς πρωτὰν, μεσημβριάν κ.λ.π.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Παρακολούθησις εἰς τὸ θερμόμετρον τῆς τάξεως καὶ καταγραφή τῆς θερμοκρασίας.

2. Κατασκευὴ ἀνεμοδείκτου καὶ παρακολούθησις τῆς μεταβολῆς τῶν ἀνέμων.

3. Ἀσκήσις εἰς τοὺς καταλλήλους χαιρετισμοὺς κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα.

4. Σκόπιμον εἶναι ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 6 διδακτικαὶ ὧραι.

8η ΕΝΟΤΗΣ

ΕΟΡΤΑΙ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

1. 28η Ὀκτωβρίου

2. Ἡθὴ καὶ ἔθιμα συνδυαζόμενα πρὸς τὰς εορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ νέου ἔτους.

3. Αἱ ἀπόκρεω.

4. 25η Μαρτίου.

5. Ἡθὴ καὶ ἔθιμα κατὰ τὴν εορτὴν τοῦ Πάσχα.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

α) Κατανόησις λέξεων: Ἐορτὴ, 28η Ὀκτωβρίου, Χριστοῦγεννα, Νέον ἔτος, κάλαντα, ἀπόκρεω, 25 Μαρτίου, Πάσχα, ἔθιμα.

β) Διαθέσεις συνήθειαι: 1. Πρόθυμος συμμετοχὴ εἰς τὰς εορτὰς καὶ τὰ ἔθιμα.

2. Ἐκδήλωσις εὐχαριστήσεως, χαρᾶς.

3. Ὑπερήφανεα διὰ τὰ εορταζόμενα ἱστορικὰ γεγονότα.

γ) Ἰδανικά: Θαυμασμός καὶ τιμὴ πρὸς τὰ φορ-
ταζόμενα πρόσωπα, τὰ θρησκευτικὰ καὶ ἱστορικὰ γεγονότα

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Τῇ συμμετοχῇ τῶν μαθητῶν κατάλληλος διακόσμησις τῆς αἵθουσας.
2. Ὁργάνωσις ἀναλόγων ἑορτῶν εἰς τὴν αἵθουσαν τοῦ σχολείου.
3. Σκόπιμον εἶναι ὅπως διατεθοῦν 4 διδακτικὰ ὄρα.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΑΞΙΣ

Ἑβδομαδικαί ὄρα διδασκα-
λίας :

Εἰς τὰ ἑξατάξια 3.

Εἰς τὰ πεντατάξια 4)2.

Εἰς τὰ τετρατάξια καὶ τρι-
τάξια 4)2.

Εἰς τὰ διτάξια καὶ μονοτά-
ξια συνδιδασκαλία μετὰ τῆς
πρώτης τάξεως 3)2.

1γ. ΕΝΟΤΗΣ

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΜΑΣ

1. Ὁ διδάσκαλος καὶ οἱ συμμαθηταί μας.
2. Τὸ διδακτήριον—ἡ αὐλὴ καὶ ὁ σχολικὸς κήπος.
3. Πῶς βοηθοῦμεν εἰς τὴν καθαριότητα τοῦ σχολείου.
4. Πῶς συμπεριφερόμεθα εἰς τὸ σχολεῖον (κανονισμὸς σχολείου).
5. Πῶς βοηθοῦμεν εἰς τὴν διακόσμησιν τοῦ σχολείου.
6. Ἡ εὐθύνη διαφυλάξεως τοῦ διδακτηρίου καὶ τοῦ ὕλικου τοῦ σχολείου.
7. Τρόπος ὀργάνωσεως ἑορτῶν εἰς τὰς ὅποια καλοῦνται καὶ οἱ γονεῖς.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

α) Κατανόησις λέξεων: σχολεῖον, συμμα-
θητῆς, διδακτήριον, εὐθύνη, ὕλικόν τοῦ σχολείου, πρόσκλησις

β) Ἰκανότητες—Δεξιότητες: Ἀπόκτησις
τρόπων καλῆς συμπεριφορᾶς πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ
μαθητάς.

2. Κατανόησις τῆς ἀξίας τῆς καθαριότητος τοῦ σχο-
λείου διὰ τὴν υγείαν τῶν μαθητῶν.

3. Ἀναγνώρισις τῆς εὐθύνης διὰ τὴν φύλαξιν τῆς περι-
ουσίας τοῦ σχολείου.

4. Ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος συνεργασίας διὰ τὴν ἐπι-
τυχίαν κοινῶν σκοπῶν.

5. Ἀνάπτυξις καλαισθησίας.

6. Ἰκανότης ὑποδοχῆς καὶ περιπολήσεως ἄλλων.

7. Ἀπόκτησις τῶν ἰδίων ἠθικῶν ἀξιών.
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

γ) Διαθέσεις—συνήθειαι: 1. Εὐχαρίστησις ἐκ τῆς καθαριότητος καὶ τοῦ ὄραίου.

2. Προθυμία εἰς τὴν ἀνάληψιν εὐθύνων.

3. Σεβασμὸς πρὸς τὴν παρουσίαν τῶν ἄλλων.

4. Ἐπιθυμία ἐξυτηρητέσεως καὶ εὐχαριστήσεως τῶν ἄλλων.

5. Προθυμία πρὸς συμμόρφωσιν εἰς τοὺς κανονισμοὺς τοῦ σχολείου.

δ) Ἰδανικά: Νὰ γίνω καλὸς μαθητὴς διὰ τῆς ἀποκτήσεως τῶν ἀνωτέρω ἱκανοτήτων καὶ διαθέσεων.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Συμμετοχὴ τῶν μαθητῶν εἰς τὴν καθαριότητα, τὴν διακόσμησιν τοῦ σχολείου, τὰς ἐργασίας τοῦ σχολικοῦ κήπου, τὴν καλὴν διατήρησιν τῆς περιουσίας τοῦ σχολείου.

Σκόπιμον εἶναι, ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα ταύτης. 6 διδακτικαὶ ὧραι.

2α ΕΝΟΤΗΣ

Α'. ΣΥΝΟΙΚΙΑ—ΧΩΡΙΟΝ — ΠΟΛΙΣ—ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΔΗΜΟΣ

1. Ἡ Ἐκκλησία μας, 2. Ἡ πλατεῖα μας, 3. Τὰ μνημεῖα (ἥρωον κ.λ.π.) 4. Ἡ Κοινότης ἢ ὁ Δῆμος, ποῖος ἐκλέγει τὸν Πρόεδρον καὶ τὸν Δήμαρχον καὶ ποῖον ἔργον ἐκτελοῦν. Πῶς ὀνομάζονται τὰ καταστήματα εἰς τὰ ὅποια στεγάζονται (Κοινοτικὸν κατάστημα, Δημαρχεῖον). 5. Οἱ χῶροι παιγνιδιῶν. 6. Οἱ δρόμοι μας. 7. Μέσα συγκοινωνίας. 8. Ὑδρευσις καὶ φωτισμός. 9. Ἀπὸ ποῦ καὶ πῶς προμηθευόμεθα τὰ πράγματα τὰ ὅποια μᾶς χρειάζονται.

Β'. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΥΡΥΤΕΡΟΝ

Διηγῆσεις τῶν μαθητῶν ἐκ τῆς ἐμπειρίας των.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

α) Κατανόησις λέξεων: συνοικία, χωρίον ἢ πόλις, Κοινότης ἢ Δῆμος, Πρόεδρος ἢ Δήμαρχος, Ἐκκλησία, πλατεῖα, μνημεῖον, ταχυδρόμος (γραμματοκομιστής) χωροφύλαξ, ἀγροφύλαξ, χῶρος παιγνιδιῶν, δρόμος μέσον συγκοινωνίας, ὕδρευσις, φωτισμός, καταστήματα.

β) Ἰκανότητες—Δεξιότητες: 1. Διάκρισις τῶν κυρίων χαρακτηριστικῶν τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως.

2. Ἰκανότης κατανοήσεως τῆς χρησιμότητος τῆς Ἐκκλησίας, τῆς πλατείας, τοῦ μνημείου, τῶν ὁδῶν, τῆς ὕδρευσεως, τοῦ φωτισμοῦ διὰ τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων.

3. Κατανόησις τῆς γορησιμότητος τῶν μέσων συγκοινωνίας.

4. Κατανόησις τῆς χρησιμότητος τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων διὰ τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων.

5. Ἀναγνώρισις τῆς εὐθύνης διὰ τὴν διαφύλαξιν τῆς περιουσίας τῆς Κοινότητος, διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ τηλεγραφικοῦ καὶ τηλεφωνικοῦ δικτύου, τῶν κηλιδοματῶν τοῦ μνημείου πεσόντων, τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν τυχόν εὐρισκομένων ἀρχαιοτήτων, τὴν καθαριότητα αὐτῆς κ.λ.π.

6. Ἰκανότης ὀρθοῦ προσανατολισμοῦ καὶ ὀρθῆς τοποθετήσεως ἐπὶ τῆς ἀμμοδόχου καὶ τοῦ δαπέδου τῶν χαρακτηριστικῶν μερῶν τῆς συνοικίας, τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως.

7. Χρησιμοποίησις τῆς καταλλήλου ὁρολογίας.

γ) Ἰδανικά: Ἡ συνοικία νὰ γίνῃ καλύτερα.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ἐπίσκεψις τῶν χαρακτηριστικῶν σημείων τῆς συνοικίας, τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως.

2. Παρατήρησις ἀφ' ὑψηλῆς θέσεως τῆς συνοικίας, τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως, διάκρισις τῶν χαρακτηριστικῶν σημείων καὶ τοποθέτησις αὐτῶν πρὸς ἀνατολάς, δυσμάς, βορρᾶν καὶ νότον, ὡς καὶ ἀπεικόνισις τούτων.

3. Σκόπιμον εἶναι ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 6 διδακτικὰ ὄρα.

3η ΕΝΟΤΗΣ

ΠΡΟΦΥΛΑΞΙΣ ΕΚ ΤΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

1. Τὰ συνηθέστερα αἴτια τῶν ἀτυχημάτων: φωτιά, ἤλεκτρισμα, κακοὶ δρόμοι, ἔλλειψις φωτισμοῦ, γεφυρῶν.

2. Πῶς ἡ Κοινότης ἢ ὁ Δήμος θὰ φροντίσῃ διὰ τὴν πρόληψιν τῶν ἀτυχημάτων.

3. Τί θὰ κάμνωμεν εἰς περὶ πτωσιν ἐλαφροῦ τραυματισμοῦ.

4. Τί θὰ κάμνωμεν εἰς περίπτωσιν ἄλλων ἀτυχημάτων.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ

α) Κατανόησις λέξεων: προφύλαξις, ἀτύχημα, τραυματισμός, πρῶται βοήθειαι.

β) Ἰκανότητες—Δεξιότητες: 1. Κατανόησις τῆς σημασίας τῆς συμβολῆς τῆς Κοινότητος διὰ τὴν προφύλαξιν ἐκ τῶν ἀτυχημάτων.

2. Γνώσις τῶν ἐνδειγμένων ἐνεργειῶν εἰς περίπτωσιν ἀτυχημάτων.

3) Εἶδη ἀτυχημάτων α) εἰς κατοίκους πόλεως ἐκ τῆς πυκνῆς κυκλοφορίας β) εἰς κατοίκους χωρίων μὲ στενοὺς καὶ ἀνωμάλους δρόμους.

Διαθέσεις—συνήθειαι: 1. Ἀνάπτυξις τῆς ἀνάγκης προφυλάξεως ἐκ τῶν ἀφόρων κινδύνων.

2. Προβλεπτικὴ ἀναγνώρισις τῶν κινδύνων ἀπὸ τῆς ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

γ) Ἰδανικόν: Νὰ ἀποφεύγω τὰ ἀτυχήματα καὶ νὰ συμβάλλω εἰς τὴν ἐλάττωσιν αὐτῶν.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Θὰ τονισθοῦν τὰ σημεῖα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα αἱ τοπικαὶ συνθῆκαι ἐπιβάλλουν.

2. Πρακτικὴ ἀσκήσις εἰς τὸν τρόπον ἐνεργείας ἐν περιπτώσει ἀτυχημάτων καὶ εἰς τὸν τρόπον παροχῆς πρώτων βοηθειῶν.

3. Εἰδοποιήσις Ἀστυνομίας, Πυροσβεστικῆς Ὑπηρεσίας, Ἰατροῦ, Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, Σταθμοῦ Πρώτων Βοηθειῶν.

4. Σκόπιμον εἶναι ὅπως διατεθοῦν 5 διδακτικαὶ ὥραι.

4η ΕΝΟΤΗΣ

ΑΠΟΚΤΗΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

1. Τὰ μέρη τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος.

2. Τροφή καὶ ἀνάπαυσις.

3. Καθαριότης.

α) Καθαριότης ὁλοκλήρου τοῦ σώματος, πλύσιμον, κτένισμα, καθαρισμὸς ὀδόντων, ὀνύχων, χρησιμοποίησις καθαροῦ ρινοκράκτρου.

β) Διατήρησις τῶν ἐνδυμάτων μας καθαρῶν ἰδίως κατὰ τὰ παιγνίδια.

γ) Πρὸ τῆς βραδυνῆς κατακλίσεως, πλύσιμον χειρῶν, καθαρισμὸν ὀδόντων κ.λ.π.

δ) Καλὴ ἐμφάνισις.

4. Πῶς ἐνδύμεθα κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς καὶ τὰς διαφόρους καιρικὰς μεταβολὰς.

5. Τὰ γνωρίσματα τῶν ἐπιχωριαζουσῶν ἐνδυμασιῶν εἰς τὸν τόπον διαμονῆς τῶν μαθητῶν.

6. Πῶς καὶ οἱ ἄλλοι μᾶς βοηθοῦν διὰ τὴν διατήρησιν τῆς υγείας μας. (ἀσθένεια, ἰατροί—μικρόβια—ἐμβολιασμοὶ—δαμαλισμοί).

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

α) Κατανόησις λέξεων: υγεία, ὕψος, βάρος, καθαριότης, λουτρὸν, ὀδοντόπαστα, ἐνδυμασία, ἀσθένεια, μικρόβιον, ἐμβολιασμός, δαμαλισμός, ἰατρός.

β) Ἰχανότητες—δεξιότητες: 1. Κατανόησις τῆς σημασίας τῆς καθαριότητος διὰ τὴν υγείαν.

2. Διάκρισις τῶν καταλλήλων ἐνδυμάτων διὰ τὰς ἐκάστοτε καιρικὰς μεταβολὰς.

γ) Διαθέσεις—συνήθειαι: 1. Διαφέρον διὰ τὴν καθαριότητα σώματος καὶ ἐνδυμάτων καὶ τὴν καλὴν ἐμφάνισιν.

2. Συνήθεια ἀτομικῆς καθαριότητος πρὸ τῆς βραδυνῆς κατακλίσεως.

3. Πρόθυμος συμμόρφωσις πρὸς τὰς ὁδηγίας τοῦ ἰατροῦ.
δ) Ἰδανικά: Ἀπόκτησις καὶ διατήρησις ἀρίστης ὑγείας.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ἀνάρτησις πίνακος δεικνύοντος τὴν ὁμαλὴν ἀνάπτυξιν τῶν παιδιῶν τῆς σχολικῆς ἡλικίας καὶ προμήθεια ζυγοῦ καὶ ἀναστηματομέτρου διὰ τὴν κανονικὴν παρακολούθησιν τῆς σωματικῆς ἀναπτύξεως τῶν μαθητῶν.
2. Ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν καθαριότητα σώματος καὶ ἐνδυμάτων ὡς καὶ εἰς τὴν καλὴν ἐμφάνισιν.
3. Σκόπιμον εἶναι ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 6 διδακτικαὶ ὥραι.

5η ΕΝΟΤΗΣ

ΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ

1. Οἱ καλοὶ τρόποι πρὸς τοὺς ἄλλους.
 - α) Ἡ συμπεριφορὰ πρὸς τοὺς γονεῖς, τοὺς ἀδελφοὺς, τοὺς συγγενεῖς.
 - β) Ἡ συμπεριφορὰ πρὸς τοὺς διδασκάλους, ἱερεῖς, μεγαλυτέρους, γέροντας, ἀναπήρους, γυναῖκας.
 - γ) Πῶς νὰ εἴμεθα ἀνεκτοὶ καὶ εὐχάριστοι εἰς τοὺς γείτονας.
2. Ἡ φιλία.
 - α) Πῶς μερικοὶ ἄνθρωποι εἶναι εὐχάριστοι εἰς ἡμᾶς καὶ πῶς ἡμεῖς εἴμεθα εὐχάριστοι εἰς ἄλλους.
 - β) Τὶ ἐννοοῦμεν ὅταν λέγωμεν, ὅτι εἴμεθα φίλοι.
 - γ) Πῶς ἐκδηλώνομεν τὴν φιλίαν μας πρὸς τοὺς ἄλλους.
 - δ) Πῶς δύνανται οἱ μικροὶ νὰ εἶναι φίλοι τῶν μεγάλων.
3. Τὰ παιγνίδια.
 - α) Τρόποι ἐκλογῆς παιγνιδιῶν καὶ συμπαικτῶν.
 - β) Συμμετοχὴ καὶ τῶν ἄλλων εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀθυρμάτων μας.
 - γ) Ἡ συμπεριφορὰ μας πρὸς τοὺς συμπαίκτας.
4. Πῶς συνεργαζόμεθα.
 - α) Καλὰ συνήθειαι κατὰ τὴν ὁμαδικὴν ἐργασίαν.
 - β) Κατάλληλος ἐκλογὴ τῶν ὁμάδων ἐργασίας.
 - γ) Ἀνάληψις εὐθύνης εἰς τὴν ὁμαδικὴν ἐργασίαν.
 - δ) Ἀναγνώρισις τῶν ἰκανοτήτων τῶν ἄλλων καὶ ἐκλογὴ καταλλήλων ἀρχηγῶν.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

- α) Κατανόησις λέξεων: φίλος, φίλις, συμπεριφορὰ, καλὸς τρόπος, ἀνεκτός, εὐχάριστος, γείτων, ἀνάπηρος, ἐκλογὴ, συνεργασία, ὁμάς, συνήθεια, εὐθύνη, ἀναγνώρισις, ἰκανότης, συμπάθεια.

β) **Υκανότητες—δεξιότητες**: 1. Κατανόηση των όρθων εκδηλώσεων φιλίας.

2. Κατανόηση των όρθων τρόπων συμπεριφοράς.

3. Καλή συντήρηση και διαφύλαξις των άθυρμάτων.

4. Ανάπτυξις των βασικών ιδιοτήτων διά την συνεργασίαν.

5. Έκλογή ως άρχηγών των καλύτερων.

γ) **Διαθέσεις—συνήθειαι**: Διαφέρουν διά να είμεθα άνεκτοί και ευχάριστοι εις τους άλλους.

2. Διαφέρουν διά την σύναψιν φιλίας μετά των άλλων.

3. Απόκτησις συνηθειών καλής συμπεριφοράς.

4. Απόκτησις καλών συνηθειών συνεργασίας.

5. Συγκράτησις των υπερβολικών εκδηλώσεων κατά την νίκην και την ήτταν.

6. Σεβασμός τής σειράς προτεραιότητος των άλλων και των κανονισμών εις τὸ παιγνίδιον και την όμαδικήν έργασίαν.

δ) **Ίδανικά**: Άγαθαί σχέσεις πρὸς πάντας.

1. Οργάνωσις εύκαιριών διά την πρακτικήν άσκησιν εις την απόκτησιν καλών τρόπων συμπεριφοράς εις τὰ παιγνίδια, την έργασίαν και την ζωήν εν γένει.

2. Σύνταξις κανονισμοῦ φιλικῆς συμπεριφοράς πρὸς τους άλλους, όρθῆς συμπεριφοράς κατά τὰ παιγνίδια και την όμαδικήν έργασίαν, όνομασία παιγνιδιών.

3. Διαπίστωσις ύπὸ τοῦ διδασκάλου τοῦ βαθμοῦ κοινωνικῆς ανάπτυξεως εκάστου μαθητοῦ.

4. Σκόπιμον εἶναι, ὅπως διατεθοῦν διά την ένότητα αὐτήν 8 διδακτικὰ ὥραι :

8η ΕΝΟΤΗΣ

ΚΑΛΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΑΝΑΠΑΥΣΙΝ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΝ ΧΡΟΝΟΥ

1. Π ὡς ψυχαγωγούμεθα μόνοι μας.

α) Διάφορα άτομικά παιγνίδια.

β) Άνάγνωσις βιβλίων.

γ) Άκρόασις ραδιοφώνου.

δ) Άναστροφή με οικόσιτα ζῶα, κατάδειξις των κινδύνων διά την υγείαν εκ τῆς τοιαύτης άναστροφῆς (έχνόκοκκοί, λύσσα κ.λ.π.)

ε) Άπασχόλησις εις την ζωγραφικήν και χειροτεχνίαν.

στ) Τρόπος καλής χρησιμοποίησεως των ψυχαγωγικών μέσων διά την εκ μέρος των μαθητῶν ψυχαγωγίαν των μελῶν τῆς οικογενείας των, (άπαγγελία ποιημάτων εις τὸ σπίτι, επίδειξις ζωγραφημάτων κ.λ.π.)

2. Π ὡς ψυχαγωγούμεθα μετὰ των λοιπῶν μελῶν τῆς οικογενείας.

α) Έργασία εις τὸν κήπον.

β) Οίκογενειακοί περίπατοι, έκδρομαί, ταξίδια.

- γ) Παιγνίδια μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.
 - δ) Ἑρασιτεχνικαὶ οἰκογενειακαὶ ἀπασχολήσεις.
 - ε) Πρόσκλησις συγγενῶν καὶ φίλων εἰς τὴν οἰκίαν.
 - στ) Μετάβασις εἰς ἐπιτρεπόμενα θεάματα.
3. Πῶς ψυχαγωγούμεθα εἰς τὸ σχολεῖον.

α) Τὰ σχολικὰ μαθήματα Ὠδικῆς, Γυμναστικῆς, ἔκδρομαί

β) Ἐκδρομαί.

γ) Σχολικαὶ ἑορταί.

δ) Παιγνίδια.

4. Ἀνάπαυσις.

α) Οἱ καλύτεροι τρόποι ἀναπαύσεως.

β) Ὁ σεβασμὸς τῆς ἀναπαύσεως τῶν ἄλλων.

5. Ἡ ἰδική μας ψυχαγωγία καὶ ὁ σεβασμὸς τῆς ἀναπαύσεως τῶν ἄλλων.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Κατανόησις λέξεων: ψυχαγωγία, ἀκρόασις, ἀπασχολήσις, ζωγραφικὴ, ἔκδρομή, ταξίδιον, πρόσκλησις, κινηματογράφος, θέατρον, ραδιόφωνον, ἀνάπαυσις, θέαμα.

Ἰκανότητες—δεξιότητες: 1. Ἐκλογή καταλλήλων τρόπων διὰ νὰ ψυχαγωγῆται ὁ μαθητὴς μόνος.

2. Ἐκλογή καταλλήλων τρόπων διὰ νὰ ψυχαγωγῆται ὁ μαθητὴς μετὰ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογενείας, τῶν συγγενῶν καὶ τῶν φίλων.

3. Διάκρισις μεταξὺ ψυχαγωγίας καὶ ἐργασίας.

4. Λογικὴ χρῆσις τοῦ χρόνου δι' ἐργασίαν καὶ ψυχαγωγίαν.

Διαθέσεις—συνήθειαι: 1. Ὁμαλὴ ἀνάπτυξις διαφέροντος διὰ τὴν ψυχαγωγίαν.

2. Σεβασμὸς τῆς ψυχαγωγίας καὶ ἀναπαύσεως τῶν ἄλλων.

3. Συμβολὴ εἰς τὴν ψυχαγωγίαν τῶν ἄλλων.

Ἰδανικά: Ὁρθὴ χρῆσις τοῦ χρόνου πρὸς ἐργασίαν, ψυχαγωγίαν καὶ ἀνάπαυσιν.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Χρησιμοποίησις τῶν δημιουργικῶν δυνάμεων τοῦ μαθητοῦ διὰ τὴν ὀργάνωσιν εὐκαιριῶν ψυχαγωγίας.

2. Προμήθεια ὑπὸ τοῦ σχολείου τῶν μέσων ψυχαγωγίας, ὅπως βιβλίον, ραδιόφωνον, κινηματογράφος.

3. Ὁργάνωσις σχολικῶν ἑορτῶν καὶ ἐκδρομῶν.

Σκόπιμον εἶναι ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 3 διδακτικαὶ ὥραι.

7η ΕΝΟΤΗΣ

V. ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

1. Διατὶ ἡ οἰκογένεια χρειάζεται χρήματα (στέγη—διατροφή—ἐνδυμασία—ὕγεια—ψυχαγωγία).

Ἀποταμίευσις χρημάτων δι' ἐκτάκτους ἀνάγκας.

2. Πῶς ἡ οἰκογένεια ἀποκτᾷ τὰ χρήματα.

Ἔργασια πατρὸς καὶ ἐργασία ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογενείας.

3. Ποιοὶ οἱ καλύτεροι τρόποι χρησιμοποίησεως τῶν χρημάτων τὰ ὅποια μᾶς δίδουν.

Διατὶ προσπαθοῦμεν νὰ ἀποταμιεύωμεν χρήματα.

Τὶ κάμνομεν ἔταν τὰ χρήματά μας δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὴν ἀγορὰν ὅλων τῶν πραγμάτων τὰ ὅποια ἐπιθυμοῦμεν (ἐπιλογή).

4. Πῶς καὶ ἡμεῖς θὰ βοηθήσωμεν εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἐσόδων τῆς οἰκογενείας. (Δὲν καταστρέφομεν τὰ παιγνίδια μας, τὰ ἐνδύματα, τὰ βιβλία μας καὶ δὲν χάνομεν τὰ πράγματα μας καὶ βοηθοῦμεν τὴν οἰκογένειαν εἰς τὰς ἐργασίας της).

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Κατανόησις λέξεων : ἔσοδα, ἔξοδα, χρήματα, στέγη, ἐνοίκιον, τροφή, ἐνδυμασία, ἀποταμίευσις, ἐκτακτος ἀνάγκη, ἐργασία.

α) Ἰ κ α ν ό τ η τ ε ς - δ ε ξ ι ό τ η τ ε ς : 1. Κατανόησις τῆς σημασίας τοῦ χρήματος διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου.

2. Κατανόησις τῆς σημασίας τῆς ἀποταμίευσεως διὰ τὰς ἐκτάκτους ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου.

3. Συμβολὴ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν εἰσοδημάτων τῆς οἰκογενείας.

β) Δ ι α θ έ σ ε ι ς - σ υ ν ή θ ε ι α ι : 1. Λελογισμένον ἐκτίμησις τοῦ χρήματος.

2. Ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος τῆς οἰκονομίας.

3. Διαφέρων διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἐσόδων τῆς οἰκογενείας.

γ) Ἰ δ α ν ι κ ᾶ : Λελογισμένον πνεῦμα οἰκονομίας καὶ ἀποταμίευσεως.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ὙΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Καταβολὴ φροντίδων διὰ τὴν καλὴν διατήρησιν τῶν βιβλίων τῶν ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων τῶν μαθητῶν καὶ τὴν μὴ ἀπώλειαν αὐτῶν.

2. Ἀποταμίευσις χρημάτων ὑπὸ τῆς τάξεως καὶ ἡ καταλληλοτέρα χρησιμοποίησις αὐτῶν πρὸς σκοποὺς καθορισμένους ὑπὸ τῆς τάξεως.

3. Παρότρυνσις τῶν μαθητῶν νὰ βοηθοῦν εἰς τὰ ἔργα τῆς οἰκογενείας των.

Σκόπιμον εἶναι ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτῆν 5 διδακτικαὶ ὄραι.

8η ΕΝΟΤΗΣ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

1. Τὰ μέσα ἐπικοινωνίας (βιβλίον, περιοδικόν, ἔφημερίς, εἰκὼν, ἐπιστολή, τηλεγράφημα, τηλεφώνημα, ραδιόφωνον, γραμμόφωνον, κινηματογράφος).

2. Τί πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας, ὅταν ἐπικοινωνῶμεν μετὰ τῶν ἄλλων.

3. Αἱ εἰκόνες καὶ φωτογραφίαι ὡς μέσα ἐπικοινωνίας.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

α) Κατανόησις λέξεων: ἐπικοινωνία, ἐπιστολή, τηλεφώνημα, τηλεγράφημα, περιοδικόν, ἔφημερίς, γραμμόφωνον, κινηματογράφος, τηλέφωνον, ταχυδρομείον, τηλεγραφεῖον, τηλεφωνικὴ συνδιάλεξις, εἰκὼν, φωτογραφία.

β) Ἰκανότητες—δεξιότητες: Χρῆσις τοῦ καταλλήλου μέσου ἐπικοινωνίας εἰς τὰς διαφόρους περιστάσεις.

2. Ἐφαρμογὴ βασικῶν κανόνων κατὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν διαφόρων μέσων ἐπικοινωνίας (καλοὶ τρόποι ἀκρόασις, ὁμιλία καὶ γραφῆς).

γ) Διαθέσεις—συνήθειαι: 1. Ἀκριβολογία εἰς τὴν μετάδοσιν εἰδήσεων.

2. Σεβασμὸς τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἄλλων.

δ) Ἰδανικά: Καλὴ χρησιμοποίησις τῶν μέσων ἐπικοινωνίας.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ὁργάνωσις εὐκαιριῶν διὰ τὴν ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν μέσων ἐπικοινωνίας.

2. Σκόπιμον εἶναι ὅπως διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 3 διδακτικαὶ ὧραι.

9η ΕΝΟΤΗΣ

ΤΟ ΦΥΣΙΚΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

A) Αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ τοῦ ἔτους.

1. Τὸ φθινόπωρον.

α) Ὁ καιρὸς κατὰ τὸ φθινόπωρον (σύννεφα, βροχαί, ἀστραπαί, βρονταί, πλήμμυραι).

β) Ἡ φύσις κατὰ τὸ φθινόπωρον.

γ) Αἱ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων κατὰ τὸ φθινόπωρον.

δ) Ἐορταί, ἤθη καὶ ἔθιμα κατὰ τὸ φθινόπωρον.

2. Ὁ χειμῶν.

α) Ὁ καιρὸς κατὰ τὸν χειμῶνα (χιῶν, τρικυμίαι, ἄνεμοι, θύελλαι).

β) Ἡ φύσις κατὰ τὸν χειμῶνα.

γ) Αἱ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων κατὰ τὸν χειμῶνα.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δ) Ἑορταί, ἡθῆ καὶ ἔθιμα κατὰ τὸν χειμῶνα.

ε) Μέσα θερμάνσεως.

3. Ἡ ἀνοιξις.

α) Ὁ καιρὸς καὶ ἡ φύσις κατὰ τὴν ἀνοιξιν.

β) Αἱ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων κατὰ τὴν ἀνοιξιν.

γ) Ἑορταί, ἡθῆ καὶ ἔθιμα κατὰ τὴν ἀνοιξιν.

4. Τὸ θέρος.

α) Ὁ καιρὸς.

β) Ἡ φύσις καὶ ὁ οὐρανός.

γ) Αἱ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων.

δ) Ἑορταί καὶ σχολικαὶ διακοπαί.

Β'. Προφύλαξις ἀπὸ τὰς μεταβολὰς τοῦ καιροῦ κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς.

Β' Πῶς ἡ διαμονὴ μας εἰς τὸ ὑπαιθρον καθίσταται εὐχάριστος κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς τοῦ ἔτους.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

α) Κατανόησις λέξεων: ἔτος, ἐποχὴ τοῦ ἔτους, μῆν, ἡμέρα, εἰκοσιτετράωρον, ἄρα, λεπτόν, φύσις, φθινόπωρον, καιρὸς, σύννεφον, βροχὴ, ἀστραπή, βροντὴ, ἀσχολίαι τῶν κατοίκων, ἡθῆ καὶ ἔθιμα, χειμῶν, χιόν, πλήμυρα, τρικυμία, ἄνεμος, θύελλα, θέρμανσις, ἀνοιξις, θέρος, ὕρανός, ἐορτὴ, διακοπαί.

β) Ἰκανότητες—δεξιότητες: 1. Διάκρισις τῶν κυρίων χαρακτηριστικῶν ἐκάστης ἐποχῆς.

2. Προφύλαξις ἀπὸ τὰς μεταβολὰς τοῦ καιροῦ.

3. Κατανόησις ὅτι ἡ φύσις ἐπηρεάζει τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου.

4. Ὁργάνωσις εὐχαρίστων ἀπασχολήσεων εἰς τὸ ὑπαιθρον κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς.

Διαθέσεις—συνήθειαι: 1. Διαφέρον πρὸς τὸ ὑπαιθρον.

2. Ἀπόλαυσις τῆς ὀρατικότητος τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ὙΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Εἰκονογράφησις τῶν τεσσάρων ἐποχῶν τοῦ ἔτους μετὰ τῶν ἰδιαιτέρων χαρακτηριστικῶν ἐκάστης ἐποχῆς.

2. Ὁργάνωσις ἐκδρομῶν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς διὰ τὴν παρατήρησιν τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκάστης τῶν ἐποχῶν.

3. Ὁργάνωσις ἐκθέσεως ἐκάστης ἐποχῆς.

4. Σκόπιμον εἶναι ὅπως διατεθῶσιν δέκα (12) διδακτικαὶ ὄραι.

Β'. ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ Γ'. ΣΚΟΠΟΣ

Τὸ μάθημα τῆς Ἀγωγῆς τοῦ πολίτου ἔχει σκοπὸν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μαθητοῦ, ὥστε νὰ καταστῇ οὗτος καλὸς Ἕλλην πολίτης ὡς ἄτομον καὶ εἰς τὰς σχέσεις του πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ πρὸς τὸ Κράτος.

Εἰδικώτερον τὸ μάθημα τοῦτο ἀποβλέπει εἰς τὰ ἀκόλουθα :

1. Κατανόησιν καὶ πρόσκτησιν βασικῶν ἐνοιῶν καὶ γνώσεων ἀναφερομένων εἰς τὰ Ἐθνικὰ Σύμβολα, τὴν σύνθεσιν καὶ λειτουργίαν τῆς Κυβερνήσεως, τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, τὰ θεμελιώδη δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ Ἕλληνος πολίτου καὶ τὰ θεμελιώδη στοιχεῖα τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ὀργανώσεως τοῦ Κράτους.

2. Ἀνάπτυξιν διαφέροντος διὰ τὰ προβλήματα τοῦ καλοῦ πολίτου.

3. Ἀνάπτυξιν εὐνοϊκῶν διαθέσεων, διαφερόντων καὶ καταλλήλων ἀρετῶν, ἧται :

α) Ἐθισμόν εἰς τὴν καλὴν ἔναντι τῶν ἄλλων συμπεριφοράν. Ἐπὶ παραδείγματι ἀπόκτησιν τῆς συνηθείας νὰ μὴ διακόπτῃ τοὺς ἄλλους ὁμιλοῦντας, νὰ μὴ ἐνοχλῇ αὐτοὺς νὰ σέβεται τὰ δικαιώματά των.

β) Ἀνάπτυξιν τοῦ σεβασμοῦ καὶ τοῦ συναισθήματος τῆς εὐθύνης ἔναντι τῆς ἰδικῆς του περιουσίας καὶ ἔναντι τῆς περιουσίας τῶν ἄλλων, ὥστε ὄχι μόνον νὰ μὴ κατασπαταλᾷ ἢ καταστρέφῃ αὐτήν, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ χρησιμοποιοῖ τὴν περιουσίαν τῶν ἄλλων χωρὶς νὰ λαμβάνῃ προηγουμένως τὴν ἄδειαν αὐτῶν.

γ) Σεβασμόν τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρώπου.

δ) Πρόθυμον παροχὴν βοήθειας πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην καὶ διαφέρον διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν ἄλλων.

ε) Πρόθυμον συμμετοχὴν εἰς κοινὰς ὑποθέσεις, ἀνάληψιν εὐθυνῶν καὶ ἐκπλήρωσιν αὐτῶν μετ' εὐσυνειδησίας.

στ) Ὑπακοὴν εἰς τοὺς κανόνας τῆς καλῆς καὶ ἠθικῆς συμπεριφορᾶς καὶ τοὺς νόμους τῆς πολιτείας καὶ συμμόρφωσιν πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς πλειοψηφίας.

ζ) Καλλιέργειαν τῶν ἰδανικῶν τῆς συνεργασίας, τῆς αὐτοκυριαρχίας καὶ τῆς ὑπευθύνου συμβολῆς εἰς τὴν πρόσδον τῶν κοινῶν ζητημάτων.

4. Ἀνάπτυξιν τῆς ἐκτιμῆσεως πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ δεῶδη.

Η ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ ΤΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Ἑβδομαδιαία: ὦρα διδασκα-
λίας :

Εἰς τὰ ἑξατάξια 3)2.

Εἰς τὰ πεντατάξια 2)2.

Εἰς τὰ τετρατάξια καὶ τρι-
τάξιος 2)2.

Εἰς τὰ διτάξια καὶ μονοτά-
ξια συνδιδασκαλία Ε' καὶ ΣΤ'
τάξια 2)2.

17. ΕΝΟΤΗΣ

Η ΠΑΤΡΙΣ

1. Ἡ στενωτέρα καὶ ἡ εὐρυτέρα πατρίς.

2. Ἡ Ἑλληνικὴ φυλή.

3. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

4. Ἑλληνικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, παραδόσεις. Σημερινὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, κληροδοτηθέντα ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα. ἔθιμα ἀπόκρως, ἑορτασμός τοῦ Πάσχα, ἑορτασμός τῆς Πρωτομαγιάς, πανηγυρὶς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου κ.λ.π., πανύγυρὶς τοῦ τρύγου, τοῦ ἀλωνισμοῦ. Ἀρχαῖοι ἀγῶνες Ἴσθμια, Ὀλύμπια, Νέμεα.

5. Ἐθνικὰ ἰδανικὰ (Θρησκεία—Πατρίς—Οἰκογένεια).

6. Προτερήματα καὶ ἐλαττώματα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἔριδες μεταξὺ τῶν διαφόρων πόλεων τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, συχνοὶ πόλεμοι μεταξὺ τῶν (Σπάρτη—Ἀθῆναι—Κόρινθος—Θήβαι), ἔριδες μεταξὺ τῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος. Σύγχρονα ἐλαττώματα, ἀδιαφορία διὰ τὰ κοινὰ, ἀλληλοκαταγγελίαι, ἀντειδικήσεις, ἀλκοολισμός, χαρτοπαιξία, κλοπαὶ κ.λ.π.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἐννοιαί: Ἑλλάς, Ἑλλην, γλῶσσα, ἦθη, ἔθιμα, παραδόσεις, ἰδανικὰ, φυλή, προτέρημα, ἐλάττωμα.

Διαθέσεις—συνήθειαι: Ἀγάπη καὶ σεβασμός πρὸς τὴν πατρίδα, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, τὰς παραδόσεις.

Ἰδανικά: Διαφύλαξις καὶ υπεράσπισις τῆς πατρίδος. «Τὴν πατρίδα δὲ οὐκ ἐλάσσω παραδώσω, πλείω δὲ καὶ ἀρείω ὅσῃς ἂν παραδέξωμαι»—Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους, κεφ. 77).

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Νὰ δημιουργῆ τὸ σχολεῖον καὶ νὰ ἐμμεταλλεῖται εὐκαιρίας ἐκδηλώσεων σχετικῶν μὲ τὰ τοπικὰ ἔθιμα καὶ παραδόσεις.

2. Εἰς τὸ μουσεῖον τοῦ σχολεῖου νὰ συγκεντρῶνται δειγμάτων ἀντιπροσωπευτικὰ τῶν ἐθίμων καὶ παραδόσεων.

3. Σκόπιμον είναι νὰ διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν
4 διδακτικὰ ὧραι.

2α ΕΝΟΤΗΣ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ

1. Ἡ σημασία τῆς θρησκείας διὰ τὸν Ἑλληνισμόν.
2. Ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία καὶ τὰ λοιπὰ θρησκεύματα.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

1. Ἐννοιαι: Θρησκεία, Ἑλληνισμός, ἀνεξίθρησκεία, Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ θρησκεία, δόγμα, αἵρεσις, Θρησκευμα.
2. Διαθέσεις—συνήθειαι: Ἡ πίστις εἰς τὴν δύναμιν τῆς θρησκείας.
3. Ἰδανικά: Διατήρησις ἀρρήκτου τοῦ συνδέσμου τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς πίστεως.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ἀνάγνωσις σχετικῶν κεφαλαίων ἀναφερομένων εἰς ἱστορικὰ γεγονότα καὶ μεγάλους ἀνδρας, οἵτινες ἤντησαν δυνάμεις ἐκ τῆς πίστεως των. (Μ. Κων)νος, Ἀκάθιστος Ὕμνος, Π. Πατρῶν—Γερμανός, Κανάρης).
2. Ἀνάγνωσις σχετικῶν περικοπῶν ἐκ τοῦ Συντάγματος καὶ ἐπεξήγησις αὐτῶν.
3. Συμμετοχὴ τοῦ σχολείου εἰς τὰς διαφόρους μεγάλας ἐθνικοθρησκευτικὰς ἐκδηλώσεις.
4. Σκόπιμον εἶναι νὰ διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν
2 διδακτικὰ ὧραι.

3η ΕΝΟΤΗΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

1. Μέλη τῆς οἰκογενείας.
2. Βαθμοὶ συγγενείας.
3. Ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν οἰκογένειαν.
4. Οἰκογενειακὸν ἄσυλον.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

- Ἐννοιαι: οἰκογένεια, μητρικὴ ἀγάπη, πατρικὴ στοργή, ὁμόνοια, οἰκογενειακὸν ἄσυλον, βαθμὸς συγγενείας.
- Ἰκανότητες—δεξιότητες: Νὰ κατανοήσῃ τὰ ἀκόλουθα:
1. Ἡ οἰκογένεια εἶναι τὸ πρῶτον κύτταρον τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.
 2. Εἶναι ἀπαραίτητος ἡ συμβολὴ ἐκάστου μέλους εἰς τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν.
 3. Ἡ οἰκογένεια μᾶς βοηθεῖ καὶ τὸν βοηθεῖται.
- Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πρωτοβάθμιας

4. Φροντίδες τῆς οικογενείας διὰ τὴν ἀνατροφήν τῶν τέκνων, διὰ τὰς σπουδὰς των. Ἀποκατάστασις ἀγάμων ἀδελφῶν. Συντήρησις τῶν γονέων εἰς τὰ γηρατεῖα ὑπὸ τῶν τέκνων των. Περίθαλψις των κατὰ τὰς ἀσθενείας κ.λ.π.

5. Λαϊκὰ ἔθνη καὶ ἀρχαῖαι καὶ νέαι παραδόσεις σχετικαὶ μὲ τὸν οικογενειακὸν θεσμόν (τραγοῦδι νεκροῦ ἀδελφοῦ κ.λ.π.)

Διαθέσεις—συνήθειαι: Σεβασμὸς καὶ ἀγάπη πρὸς τὴν οικογένειαν.

Ἰδανικά: Σφυρηλάτησις ἰσχυρῶν οικογενειακῶν δεσμῶν.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ἡ χρῆσις καταλλήλων μύθων ὡς ὁ γέρον καὶ αἱ ράβδοι.

2. Χρῆσις καταλλήλων χωρίων τῆς Γραφῆς, παροιμιῶν, ὡς αὐθαί γονέων στηρίζουσι θεμέλια οἴκων, ἡ ὁμόνοια φτειάχει σπίτι...»

3. Παρότρυνσις τῶν μαθητῶν νὰ συμμετέχουν καταλλήλως εἰς τὰς ἐορτάς τῶν γονέων καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς οικογενείας.

4. Σκόπιμον εἶναι νὰ διατίθενται διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 2 διδακτικαὶ ὥραι.

4η ΕΝΟΤΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Α'. Στοιχειώδης (Νηπιαγωγεῖον, Δημοτικὸν Σχολεῖον) ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευσις. Ποῖα δημ. σχολεῖα λέγονται μονοτάξια, διτάξια κ.λ.π. αἱ σχολικαὶ ὑποχρεώσεις τοῦ μαθητοῦ.

Β'. Μέση Ἐκπαίδευσις (γυμνάσια—ἐμπορικὰ σχολαί)

Γ'. Ἀνωτέρα καὶ Ἀνωτάτη Ἐκπαίδευσις (Πανεπιστήμιον καὶ ἄλλαι ἀνώτεραι καὶ ἀνώταται σχολαί).

Δ'. Ἐπαγγελματικὴ Ἐκπαίδευσις καὶ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμός.

Ε'. Τύπος, ραδιόφωνον.

ΣΤ'. Ἐπιτέλονται τῆς ἐκπαίδευσως (Ζωσιμάδαι, Βαλιάνος, Συγγρός, οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γένους, Κοραῆς, Γαζῆς Οἰκονόμου ὁ ἐξ Οἰκονόμων κ.λ.π.)

Ζ'. Οἱ Ἕλληνες ἔθνος ἐκπαιδευτικόν. Οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἰδρύονται καὶ θεμελιωταὶ τῆς παιδείας καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Η'. Ἡ Ἑλλάς σήμερον ἀπὸ ἀπόψεως ἀναλφαβητισμοῦ, ποσοστὸν ἀναλφαβητῶν καὶ στερουμένων βασικῆς μορφώσεως ἐν σχέσει πρὸς ἄλλας προηγμένας χώρας.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἐννοιαί : Ἐκπαίδευσις, Στοιχειώδης ἐκπαίδευσις, Μέση ἐκπαίδευσις, Ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις, Παιδεία, ἀναλφάβητος, ἀναλφάβητισμός, ἀγράμματος, ἀγραμματισμός, βραχὴ ἐκπαίδευσις, τύπος, ἔντυπον, τυπογραφεῖον.

Ἰκανότητες—δεξιότητες : Νὰ κατανοήσῃ ὅτι :

1. Ἡ ἐκπαίδευσις στηρίζει τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνους.
2. Ἡ μόρφωσις εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν ἀσκήσιν οἴου-δήποτε ἐπαγγέλματος.
3. Ἐκαστὸν ἐπάγγελμα ἔχει ἀξίαν διὰ τὸ ἄτομον καὶ τὴν κοινωνίαν.

Διαθέσεις—συνήθειαι :

1. Ἀγάπη πρὸς τὴν Παιδείαν.
2. Ἐκτίμησις πρὸς τοὺς διδασκάλους.

Ἰδανικά : Ἀπόκτησις μορφώσεως.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ἐπίσκεψις σχολείων διαφόρων τύπων.
2. Ἡ Σημαία.
3. Ἐπίσκεψις τυπογραφείων, ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ.
4. Σκόπιμον εἶναι νὰ διατεθῶν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 3 διδακτικὰ ὄρα.

5η ΕΝΟΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ

1. Ἡ Σημαία.
 - α) Ἐννοια τῆς Σημαίας.
 - β) Ἱστορία καὶ σημασία τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας.
 - γ) Τύποι τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας καὶ διακριτικὰ σημάδια (ιδιωτῶν, στρατοῦ, ναυτικοῦ).
- 2) Ἡ Σημαία τοῦ σχολείου μας. Ἡ ἑορτὴ τῆς Σημαίας. Πότε γίνεται παρουσίασις τῆς Σημαίας καὶ τιμαὶ ἀποδιδόμεναι εἰς αὐτὴν παρὰ τῶν μαθητῶν.
3. Ἐθνικὸν στέμμα—ἔθνοςσημον.
4. Ἀγνωστος στρατιώτης. Ἡρῶα πεσόντων.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἐννοιαί : Σημαία, σημαιστολισμός, στέμμα, ἥρῶα ἀγνωστος στρατιώτης, μνημεῖον, ἔθνικὸν σύμβολον, ἔθνικὴ ἐνότης.

Ἰκανότητες—δεξιότητες : Νὰ κατανοήσῃ ὁ μαθητὴς ὅτι τὰ ἔθνικα σύμβολα ἀποτελοῦν πολὺτιμον στοιχεῖον διὰ τὴν ἐνότητα τοῦ ἔθνους.

Διαθέσεις—συνήθειαι : Νὰ συγκινῆται ὁ μαθητὴς ἐκ τῶν ἔθνικῶν συμβόλων καὶ μνημείων καὶ νὰ αἰσθάνεται σεβασμὸν ἐπὶ τῶν ἔθνικῶν συμβόλων καὶ μνημείων.

Ἡφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ ἴνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΞΕΙΣ

1. Νά καταρτισθῆ λεύκωμα περιλαμβάνον τοὺς διαφόρους τύπους τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας κατὰ τὰς διαφόρους ἱστορικὰς ἐποχὰς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνικα σύμβολα, ὡς καὶ τὰς σημαίας ἄλλων κρατῶν.

2. Νά ἀναρτηθοῦν εἰς τὸ μουσεῖον τοῦ σχολείου σχετικαὶ εἰκόνες.

3. Νά ἐπισκεφθοῦν τὰ μνημεῖα καὶ ἡρῶα τῆς περιοχῆς.

4. Σκόπιμον εἶναι νά διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 2 διδακτικαὶ ὄραι.

6η ΕΝΟΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΚΑΙ ΕΠΕΤΕΙΟΙ

25η Μαρτίου

28η Ὀκτωβρίου

Τοπικαὶ ἔθνικαί εορταί

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἔννοιαι : Ἐθνικὴ εορτή, ἔθνικὴ ἐπέτειος, ἀνεξαρτησία, παλιγγενεσία, τὰ ἐκάστοτε «ἄχι», τοῦ ἔθνους, παράλασις, δοξολογία.

Ἰκανότητες—δεξιότητες : Νά κατανοηθῆ ἡ σημασία τοῦ εορτασμοῦ τῶν ἔθνικῶν εορτῶν διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους καὶ ἰδίᾳ διὰ τὰς νέας γενεάς.

2. Νά κατανοηθῆ ἡ σημασία τῶν ἀγώνων τοῦ ἔθνους διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος καὶ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Διαθέσεις—συνήθειαι : 1. Πρόθυμος συμμετοχὴ εἰς τοὺς ἔθνικους εορτασμούς.

2. Ἐκδηλώσεις συγκινήσεως καὶ ὑπερηφανείας κατὰ τὰς ἔθνικὰς εορτάς.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΞΕΙΣ

1. Ὁργάνωσις ἔθνικῶν εορτῶν εἰς τὸ σχολεῖον δι' αὐτενεργοῦ συμμετοχῆς τῶν μαθητῶν καὶ συμμετοχῆ τοῦ σχολείου εἰς τὰς ἔθνικὰς ἐκδηλώσεις τῆς Κοινότητος.

2. Συλλογὴ σχετικῶν εἰκόνων καὶ ἀναγνωσμάτων καὶ κατάλληλος χρῆσις αὐτῶν.

3. Σκόπιμον εἶναι νά διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 2 διδακτικαὶ ὄραι.

7η ΕΝΟΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ἀνάγνωσις ὁλοκλήρου τοῦ προοιμίου τοῦ Ἐθνικοῦ Ὑμνου (στροφαὶ δεκαεξί).

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Έννοιαι : Έθνικός Ύμνος, ιερά κόκκαλα, ελευθερία, έθνικός ποιητής, δόξα, σκλαβιά, φιλελεύθερη λαλιά, άπελπισία.

Ίκανότητες : Νά κατανοήση ό μαθητής τήν σημασίαν τοῦ Έθνικοῦ Ύμνου διά τὸ Έλληνικόν έθνος. Νά άπομνημονεύση τὰς πρώτας στροφάς καί τήν μελωδίαν αὐτῶν.

Διαθέσεις—συνήθειαι : 1. Νά αισθάνεται ιερὰν συγκίνησιν καί νά ἐγείρεται εἰς στάσιν προσοχῆς όσάκις άκούει τόν Έθνικόν Ύμνον.

2. Νά αισθάνεται σεβασμόν καί ύπερηφάνειαν διά τοὺς προγόνους.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Νά παρέχωνται συχναί εύκαιρίαί διά νά άκούουν οι μαθηταί τόν Έθνικόν Ύμνον.

2. Έν συντομίᾳ νά μελετηθῆ τὸ έργον τοῦ Σολωμοῦ.

3. Σκόπιμον εἶναι νά διατεθοῦν διά τήν ένότητα αὐτῆν 2 διδακτικά ὄρα.

8η ΕΝΟΤΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΙΣ

1. Τὸ χρῆμα.

2. Αἱ Τράπεζαι, τὰ Ταμιευτήρια.

3. Αἱ Κοινωνικαί Ασφαλίσεις.

4. Ὁ έθνικός πλοῦτος καί τὸ έθνικόν εισόδημα.

5. Ἡ φορολογία.

6. Ὁ δημόσιος προϋπολογισμός.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Έννοιαι : Χρῆμα, Τράπεζα, Ταμιευτήριον, έθνικός πλοῦτος, μετοχαί, όμολογίαί, φορολογία, δημόσιος προϋπολογισμός, φιλαργυρία, οικονομία, σπατάλη, άποταμιεύσεις, έπιταγή, βιοτικόν επίπεδον, τιμάρθμος τῆς ζωῆς, κοινωνικαί ασφαλίσεις, κρατικά έπενδύσεις.

Ίκανότητες : 1. Κατανόησις τῆς άξίας τοῦ χρήματος διά τὸ άτομον καί τὸ έθνος.

2. Κατανόησις τῆς σημασίας τοῦ προϋπολογισμοῦ διά τὸ άτομον, τήν οἰκογένειαν, τὸ Κράτος.

3. Κατανόησις τῆς σχέσεως έθνικοῦ πλοῦτου, έθνικοῦ εισοδήματος καί βιοτικοῦ επιπέδου.

Ίδανικά : Ανάπτυξις τοῦ πνεύματος τῆς οικονομίας καί άποταμιεύσεως.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Έπίσκεψις Ταμιευτηρίου, Τραπεζης, ιδρύματος Κοινηφιλανθρωπίασ απόστασισπούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

2. Χρησιμοποίησις τῶν εὐκαιριῶν τῆς διαβιώσεως τῶν παιδιῶν εἰς τὰς κατασκηνώσεις διὰ τὴν αἰσθητοποίησιν τῶν ἐννοιῶν τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἀποταμιεύσεως.

3. Συγκρότησις μαθητικῶν συνεταιρισμῶν.

4. Σκόπιμον εἶναι νὰ διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 2 διδακτικαὶ ὥραι.

9η ΕΝΟΤΗΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

1. Σημαντικαὶ πράξεις, αἵτινες ἐτησίως βραβεύονται ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Νὰ τοισθῇ ὅτι καὶ ἀτομικαὶ πράξεις μαθητῶν ἀξιόλογοι βραβεύονται (μαθητῆς σφῶν πνιγόμενον, βρέφος κινδυνεύον νὰ καῆ). Δενδροφύτευσίς ἐκτάσεως ὑπὸ μαθητῶν, ἐμβολιασμοὶ δένδρων, ἐξυγιάνισις περιοχῆς.

2. Μεγάλαι ἐθνικὰ γεγονότα.

3. Μεγάλαι διεθνῆ γεγονότα.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἑννοιαί: Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, βραβεῖον, ἐθνικὸν γεγονός, διεθνὲς γεγονός, παράσημον, μετέλλιον.

Ἰκανότητες: Νὰ κατανοῇ τὴν σημασίαν τῶν σημαντικῶν πράξεων καὶ γεγονότων διὰ τὰ άτομα, τὸ ἔθνος καὶ ἐνδεχομένως τὸν κόσμον ὁλόκληρον.

Διαθέσεις—συνήθειαι: 1. Διαφέρον διὰ τὰ σημαντικὰ ἐθνικὰ γεγονότα.

2. Ἀξιολόγησις καὶ ἐκτίμησις σημαντικῶν πράξεων.

Ἰδανικά: Νὰ ἐκτελῇ σημαντικὰ καὶ ἀξιεπαίνους πράξεις.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Κατάρτισις λευκώματος συγχρόνων σημαντικῶν γεγονότων Ἑλληνικῶν καὶ διεθνῶν.

2. Νὰ ἀναγνώσκωνται ἀποσπάσματα πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν περὶ τῶν κατ' ἔτος βραβευθέντων πράξεων. Νὰ ἀναγνώσκωνται περιγραφαὶ ἐξαιρέτων πράξεων.

Σκόπιμον εἶναι νὰ διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 4 διδακτικαὶ ὥραι.

10η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Σοφοὶ καὶ μεγάλοι ἄνδρες τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος.

2. Ἐθνικοὶ ποιηταί.

3. Ἐθνικοὶ εὐεργέται.

4. Ἡρωϊκὰ προσωπικότητες τῆς παλαιᾶς καὶ νεωτέρας Ἑλληνικῆς ἱστορίας.

5. Πολιτικά προσωπικότητες (Καποδίστριας, Τρικούπης).

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

"Εννοιαί: σοφός, ευεργέτης, ἔθνικος ευεργέτης, προσωπικότης, μέγας ἀνὴρ, ἀνθρωπότης.

'Ικανότητες: Νὰ κατανοηθῆ ἡ σημασία τῶν μεγάλων ἀνδρῶν διὰ τὸ "Ἔθνος καὶ τὴν ἀνθρωπότητα.

Διαθέσεις: Ἐκδήλωσις ἐκτιμήσεως πρὸς τοὺς μεγάλους ἀνδρας τῆς πατρίδος καὶ ὑπερηφάνεια δι' αὐτούς.

'Ιδανικά: Νὰ ἀφιερῶνῃ τὰς δυνάμεις του διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς καλύτερας Ἑλλάδος καὶ ἀνταξίας τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος τῆς.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ἀνάγνωσις ἐκ διαφόρων πηγῶν σχετικῶν βιογραφιῶν.

2. Ὑπόδειξις σχετικῶν βιβλίων εἰς τοὺς μαθητὰς πρὸς ἀνάγνωσιν.

3. Ὁργάνωσις ἑορτῶν ἐν τῷ σχολείῳ, δι' ὧν θὰ παρέχονται εὐκαιρίαι εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνην, ἐκτίμησιν καὶ σεβασμὸν πρὸς τοὺς μεγάλους ἀνδρας.

Σκόπιμον εἶναι νὰ διατεθοῦν τέσσαρες (5) διδακτικαὶ ὥραι.

ΤΑΞΙΣ ΕΚΤΗ

1η ΕΝΟΤΗΣ

Ἑβδομαδιαῖαι ὥραι διδασκαλίας :

Εἰς τὰ ἑξατάξια 3)2.

Εἰς τὰ πεντατάξια 2)2.

Εἰς τὰ τετρατάξια καὶ τριτάξια 2)2.

Εἰς τὰ μονοτάξια καὶ διτάξια συνδιδασκαλία Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως 2)2.

1. Κράτος—Ἔθνος

2. Λαός, χώρα, φυλὴ, κοινότης, κοινωνία, ἀνθρωπότης.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

"Εννοιαί: Κράτος, ἔθνος, φυλὴ, λαός, χώρα, ἔξουσία, ἄτομον, κοινότης (σχολικὴ κοινότης, κοινότης τοπικῆς ἀυτοδιοικήσεως, ἔθνικὴ πολιτικὴ κοινότης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ), κοινωνία, νόμος, πολίτης.

'Ικανότητες: Κατανοῆσις τῆς ἀξίας καὶ σημασίας τοῦ κράτους καὶ κοινότητος.

Διαθέσεις—συνήθειαι: Έκουσία ύποταγή εις τούς νόμους. 2. Πρόθυμος ύποχώρησις εις τήν γνώμην τής πλειοψηφίας.

Ίδανικά: Καλός Έλλην πολίτης.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Άνάγνωσις περικοπών εκ τού Κρίτωνος περί ύποταγής εις τούς νόμους.

2. Σκόπιμον εΐναι νά διατεθούν διά τήν ένότητα αύτήν 2 διδακτικά ώρα.

2α ΕΝΟΤΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

1. Έκκλησία τής Ελλάδος.

2. Όρθόδοξος Χριστιανική Έκκλησία.

3. Έκκλησιαστική Ίεραρχία.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Έννοιαι: Έκκλησία, όρθοδοξία, λειτουργοί τής εκκλησίας.

Διαθέσεις: Άνάπτυξις τής εύλαβείας πρòς τήν Έκκλησίαν και τού σεβασμού πρòς τούς λειτουργούς αύτής.

Ίδανικά: Πιστόν τέκνον τής όρθοδόξου Έλληνικής εκκλησίας.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Έκκλησιασμός.

2. Επίσκεψις μονών και έξωκκλησιών.

3. Σκόπιμον εΐναι νά διατεθῆ διά τήν ένότητα αύτήν μία διδακτική ώρα.

3η ΕΝΟΤΗΣ

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έννοια τού Συντάγματος, ιστορία και περιεχόμενον αύτου, Έλληνική γλώσσα και Σύνταγμα, Όρησκεία και Σύνταγμα.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Έννοιαι: Σύνταγμα, καταστατικός χάρτης, πολίτευμα.

Ίκανότητες: 1. Κατανόησις τής σχέσεως Συντάγματος και νόμου.

2. Κατανόησις τής σπουδαιότητος τού Συντάγματος διά τήν λειτουργίαν τού κράτους.

Διαθέσεις: Ύπακουή εις τò Σύνταγμα τής Ελλάδος.

Ίδανικά: Η πιστή τήρησις τού Συντάγματος.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Εις τήν Βιβλιοθήκην τού σχολείου νά διαφυλάσσεται τò Σύνταγμα.

2. Ὅσακις ἀναπτύσσονται διάφορα θέματα ἐκ τῆς ἀγωγῆς τοῦ πολίτου νὰ ἀναγιγνώσκωνται τὰ σχετικὰ ἄρθρα ἐκ τοῦ Συντάγματος.

3. Σκόπιμον εἶναι νὰ διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 2 διδακτικαὶ ὥραι.

4η ΕΝΟΤΗΣ

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΙ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Α'. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

1. Βουλὴ—Βουλευταί.
2. Λειτουργία Βουλῆς.
3. Πῶς ψηφίζονται οἱ νόμοι.
4. Ἡ ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἐννοιαί: Βουλευτής, Διάταγμα, Βουλὴ, ἀπόφασις, ἐγκύκλιος, ἐφημερίς Κυβερνήσεως, ἐκλογικὸν σύστημα, ἐκλογαί, ἐκλογικὸν βιβλιάριον, ψῆφος.

Ἰκανότητες: Νὰ κατανοήσῃ ὅτι:

1. Ἡ καλὴ καὶ χρηστὴ διοίκησις τῆς χώρας ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς.
2. Ἀπαιτεῖται συνετὴ χρῆσις τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου.
3. Ἄγνοια νόμου δὲν ἐπιτρέπεται.

Διαθέσεις: Ἀνάπτυξις συναισθήματος εὐθύνης.

Ἰδανικά: 1. Ἀρίστη χρῆσις τῆς ψήφου. 2. Πιστὴ τήρησις τῶν νόμων

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ὁργανωσις μαθητικῶν κοινοτήτων κατὰ τρόπον ὅπως αὐθόρμητον, ἀποφευγομένης τῆς μιμήσεως τοῦ τρόπου καθ' ὃνεῖναι ὀργανωμένοι αἱ κοινότητες τῶν ἐνηλίκων, ὀργανωσις ομάδων Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, Προσκοπισμοῦ, Ὁδηγισμοῦ.

2. Ἀνάγνωσις νόμων ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

Β'. ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

1. Βασιλεὺς.
2. Κυβέρνησις καὶ Ὑπουργοί.
3. Ὑπουργεῖα.
4. Ὁργανα ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.
5. Ὑπαλληλικὴ ἱεραρχία.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἐννοιαί: Βασιλεὺς, ἀντιβασιλεὺς, βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος, Κυβέρνησις, Ὑπουργός, Πρωθυπουργός, Ὑ-

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πουργικόν Συμβούλιον, Ὑπουργεῖον, ὑπαλληλική ἱεραρχία, Συμβούλια.

Ἰκανότης : Κατανόησις τῆς σημασίας τῆς ἀσκήσεως τῶν ἐξουσιῶν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας.

Ἰδανικά : Νὰ συμβάλλω εἰς τὴν χρηστὴν διοίκησιν τῆς χώρας μου.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Σύνταξις διαγράμματος τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.
Γ'. ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

1. Δικαστήρια

2. Εἶδη δικαστηρίων—Πολιτικά—Ποινικά (Εἰρηνοδικεῖον—Πρωτοδικεῖον, Ἐφετεῖον, Ἀρειοὶ Πάγοι, Συμβούλιον Ἐπικρατείας, Πταισματοδικεῖον, Πλημμελοδικεῖον, Κακούργοδικεῖον, Εἰσαγγελία).

3. Δικηγόροι, δικολάβοι, μῆνυσις, ἀπολογία, δίκη.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἐννοιαί : Δικαστήριον, δικαστής, δίκαιον, δικαιοσύνη, κολάσιμος πράξις, ἀδίκημα, μῆνυσις, δίκη, ἀπολογία, μάρτυς, συνήγορος.

Ἰκανότητες : Διάκρισις τῶν διαφόρων τύπων δικαστηρίων καὶ τῶν ἀρμοδιοτήτων αὐτῶν.

2. Ἡ σημασία τῆς ὀρθῆς ἀπονομῆς δικαιοσύνης διὰ τὰ ἄτομα καὶ τὴν κοινωνίαν.

Διαθέσεις : Εὐαρέστησις ἐκ τῆς ἀπονομῆς δικαιοσύνης καὶ δυσἀρέσκεια ἐκ τῆς ἀδικίας.

Ἰδανικά : Ἡ ἀπόδοσις εἰς πᾶσαν περίπτωσιν τῆς δικαιοσύνης.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Σύνταξις διαγράμματος δικαστικῆς ἐξουσίας.

2. Σκόπιμον εἶναι διὰ τὰ τρία μέρη τῆς ἐνότητος αὐτῆς νὰ διαθεθοῦν 8-ῶραι.

5η ΕΝΟΤΗΣ

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

1. Κοινότης, Δήμος, Πρόεδρος, Δήμαρχος. Ἐξαρσις τῆς σημασίας τῆς ἐπιβολῆς προσωπικῆς ἐργασίας ἐκ μέρους τῆς Κοινότητος δι' ἐκτέλεσιν κοινωφελῶν ἔργων, ὁδῶν, ἐξωραϊστικῶν ἔργων, δενδροφύτευσιν ἀγόνων ἐκτάσεων.

2. Ἐπαρχος, Νομάρχης.

3. Γενικὸς Διοικητής.

4. Νομικά πρόσωπα δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ Δικαίου.

5. Αὐτόνομοι ὀργανισμοί.

6. Ὄργανισμοὶ ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας (Ἐθνικὸν Ἴδρυμα. Πατριωτικὸν Ἴδρυμα, Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς κ.λ.π)

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἐννοιαί: Κοινότης, Δήμος, Πρόεδρος, Δήμαρχος, Ἐπαρχος, Νομάρχης, Γενικός Διοικητής, αυτοδιοικήσεις, συμβούλια, οργανισμός.

Διάθεσις: Διαφέρων διὰ ζητήματα τῆς Κοινότητος.

Ἰδανικόν: Ἐκλογή τῶν ἀρίστων διὰ τὴν διοίκησιν

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ἐπίσκεψις κοινοτικοῦ καταστήματος ἢ δημαρχιακοῦ μεγάρου, σχολικῶν διδασκηρίων.

2. Ἐπίσκεψις ἐκτελουμένων καὶ ἐκτελεσθέντων ἔργων ὑπὸ τῶν ἀρχῶν αυτοδιοικήσεως, ὅπως ὑδραγωγείων, ἤλεκτροφωτισμοῦ, Κέντρων Νεότητος.

3. Συμβολὴ τοῦ σχολείου εἰς τὸν ἐξωραχισμόν καὶ ἄλλα ἔργα τῆς Κοινότητος.

4. Σκόπιμον εἶναι νὰ διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 4 διδακτικαὶ ὥραι.

6η ΕΝΟΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

1. Βασιλεία. Ποῖον ἔχομεν σήμερον Βασιλέα, τὰ μέλη τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, παραμονὴ αὐτῶν εἰς τὰ Βασιλικά ἀνάκτορα. Πολυχονισμὸς τοῦ Βασιλέως κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν.

2. Δημοκρατία.

3. Βασιλευμένη δημοκρατία.

4. Δικτατορία.

5. Κομμουνισμός.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἐννοιαί: Πολίτευμα, βασιλεία, μοναρχία, δημοκρατία, δικτατορία, ὀμοσπονδιακὸν πολίτευμα.

Ἰκανότητες: Νὰ κατανοήσῃ τὴν σχέσιν τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος πρὸς τοὺς ἱστορικοὺς παράγοντας καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ Λαοῦ μας.

Διαθέσεις: 1. Ἐκδήλωσις προτιμῆσε πρὸς τὸ ἰσχυρὸν πολίτευμα τῆς χώρας μας.

Ἰδανικόν: Ἀφοσίωσις εἰς τὸ πολίτευμα τῆς χώρας μας.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Κατάρτισις λευκώματος περιέχοντος τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτεύματος εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ τὰ χαρακτηριστικώτερα πολιτικά πρόσωπα.

2. Κατάρτισις λευκώματος περιέχοντος τὰ χαρακτηριστικώτερα πολιτικά πρόσωπα τῆς χώρας μας.

3. Ἐφαρμογὴ εἰς τὰς μαθητικὰς κοινότητας καὶ τὰς ομάδας τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τῶν ἀρχῶν τοῦ σημερινοῦ πολιτεύματος εἰς τὴν χώραν μας.

4. Σκόπιμον είναι νά διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτῆν
3 διδακτικαὶ ὥραι.

7η ΕΝΟΤΗΣ

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

1. Φιλοπατρία.
2. Ὑπακοή εἰς τοὺς νόμους.
3. Στρατιωτικὴ ὑποχρέωσις ἐνοπλιοῦ δυνάμεις τοῦ ἔθνους.
4. Φορολογικὴ ὑποχρέωσις.
5. Σεβασμὸς καὶ προστασία τῶν μνημείων τῆς τέχνης.
6. Ἰσότης.
7. Κληρονομία, διαθήκη, σεβασμὸς καὶ προστασία
ἰδιοκτησίας.
8. Ἐλευθερία ἐργασίας σκέψεως.
9. Ἀπόρρητον ἐπιστολῶν—οἰκογενειακὸν ἄσυλον
10. Ἐλευθερία τύπου.
11. Φιλανθρωπία.
12. Ἀνάπαυσις καὶ ἡσυχία.
13. Κοινωνικὴ ὑγιεινὴ (ὑγεία καθαριότητος).
14. Τὸ συνεταιρίζεσθαι καὶ συνέρχεσθαι.
15. Τὸ ἐκλέγειν (ψῆφος, κόμμα, προπαγάνδα).

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἐννοιαί: καθῆκον, δικαίωμα, ὑποχρέωσις, φιλοπατρία, ἀπόρρητον, κληρωτός, ἔφεδρος, φορολογία, μνημεῖον τέχνης, κληρονομία, διαθήκη, ἰδιοκτησία, ἐλευθερία, φιλανθρωπία, πρόνοια, ψυχαγωγία, κοινωνικὴ ὑγιεινὴ, συνεταιρισμὸς, συνέλευσις, συνέδριον, κόμμα, προπαγάνδα.

Ἰκανότητες: 1. Κατανόησις τῆς σχέσεως δικαίωματος καὶ ὑποχρέωσεως.

2. Συνειδητοποίησις προνομίων καὶ εὐθυνῶν συνεπέια τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

3. Κατανόησις τῆς σχέσεως προθύμου καταβολῆς τῶν φόρων καὶ καλῆς λειτουργίας τοῦ Κράτους.

Διαθέσεις—Συνήθειαι: 1. Σεβασμὸς δικαιώματος τῶν ἄλλων.

2. Αὐστηρὰ τήρησις τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ὑποχρεώσεών μας.

3. Ἐλεγχος τῶν πράξεών μας καὶ τῆς γνώμης μας διὰ τὸ καλὸν τῆς ομάδος.

Ἰδανικά. Συμβολὴ εἰς τὴν ἁρμονικὴν ζωὴν τῆς κοινωνίας καὶ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ Κράτους.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ὙΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Συζήτησις περὶ τοῦ τρόπου βελτιώσεως τῆς ὅλης συμπεριφορᾶς τῶν μαθητῶν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ.

2. Ἰδρυσις συλλόγων γονέων πρὸς ὑποβοήθησιν ἐν

γένει τοῦ σχολικοῦ ἔργου διὰ κοινῆς συνεννοήσεως διδασκαλῶν καὶ σχολικῶν ἐφορειῶν.

3. Σύνταξις σχολικῶν κανονισμῶν καὶ τήρησις αὐτῶν.

4. Ἀσκησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν δικαιωμάτων των καὶ τὴν τήρησιν τῶν ὑποχρεώσεών των διὰ τῆς καλῆς ὀργανώσεως τῆς σχολικῆς ζωῆς.

Σκόπιμον εἶναι νὰ διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 6 διδακτικαὶ ὧραι.

8η ΕΝΟΤΗΣ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

1. Αἱ σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων λαῶν.

2. Πρόξενοι—πρέσβεις.

3. Ὁργάνωσις τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν καὶ καταστατικός χάρτης αὐτῶν.

4. Ἄλλοι διεθνεῖς ὀργανισμοὶ (UNESCO).

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἐννοιαί: Διεθνεῖς σχέσεις, πρόξενος, πρεσβευτῆς διεθνῆς ὀργανισμός. Ὁργανισμός Ἑνωμένων Ἐθνῶν, Ο.Η.Ε., σύμφωνον, συνθήκη καταστατικός χάρτης.

Ἰκανότητες: Κατανόησις τῆς σημασίας τῆς συνεργασίας μετὰ φίλων Κρατῶν διὰ τὴν πρόοδον καὶ ἀσφάλειαν τῆς χώρας μας.

Διαθέσεις: 1. Ἀνοχὴ πρὸς τοὺς ξένους καὶ ἐκδήλωσις συναισθημάτων συμπαθείας πρὸς αὐτούς.

2. Πίστις εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν.

Ἰδανικά: Συναδέλφωσις μετὰ τῶν φίλων ἐθνῶν.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Ἀλληλογραφία μετὰ σχολείων φίλων ἐθνῶν.

2. Διαφύλαξις εἰς τὸ σχολικὸν μουσεῖον τοῦ καταστατικοῦ χάρτου τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν.

3. Σύνταξις πίνακος τῶν κρατῶν μελῶν τοῦ Ο.Η.Ε.

4. Σκόπιμον εἶναι νὰ διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτὴν 2 διδακτικαὶ ὧραι.

9η ΕΝΟΤΗΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

1. Σημαντικαὶ πράξεις, αἵτινες ἐτησίως βραβεύονται ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

2. Μεγάλαι Ἐθνικὰ γεγονότα.

3. Μεγάλαι διεθνῆ γεγονότα.

ΕΙΔΙΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Ἐννοιαί: Ἀκαδημία, ἔθνικὸν γεγονός, διεθνές γεγονός.

Ἰκανότητες. Κατανόησις τῆς ἐπιδράσεως τῶν σημαντικῶν γεγονότων.

Διαθέσεις. Διαφέρουν δι' ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν χώραν μας καὶ εἰς τὸν ἔξω κόσμον.

ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

1. Νὰ σημειοῦν οἱ μαθηταὶ καταλλήλως ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰς τοποθεσίας εἰς ἃς συνέβησαν τὰ διάφορα γεγονότα.

2. Νὰ καταρτίσουν οἱ μαθηταὶ λεύκωμα εἰς τὸ ὁποῖον θὰ περιλαμβάνωνται μεγάλα Ἑλληνικὰ καὶ διεθνῆ γεγονότα.

3. Ἀνάγνωσις ἀποσπασμάτων τῶν πρακτικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, δι' ὧν ἀποφασίζεται ἡ ἀπονομὴ βραβείων.

4. Σκόπιμον εἶναι νὰ διατεθοῦν διὰ τὴν ἐνότητα αὐτῶν τέσσαρες (4) διδακτικαὶ ὥραι.

Γ'. ΙΣΤΟΡΙΑ

Ι ΣΚΟΠΟΣ

Τὸ μάθημα τῆς Ἱστορίας σκοπὸν ἔχει νὰ βοηθήσῃ τὸν μαθητὴν νὰ ἀποκτήσῃ γνησίαν ἱστορικὴν συνείδησιν. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ θεέντος σκοποῦ ἀπαιτεῖται :

1. Νὰ καταστοῦν γνωστοὶ εἰς τὴν μαθητὴν οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ θυσίαι τῶν προγόνων του, διὰ τῶν ὁποίων οὔτοι θεμελίωσαν, ἀνέπτυξαν καὶ ἐκληροδότησαν εἰς ἡμᾶς τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ τὸ ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν κράτος.

2. Νὰ αἰσθανθῇ ὁ μαθητὴς τὸν ἐκυτόν του ὡς διατελοῦντα εἰς ἀκατάλυτον δεσμὸν μετὰ τὸ ἔθνος του.

3) Νὰ διαμορφωθῇ εἰς τὴν ψυχὴν του ζωηρὸν αἰσθημασεβασμὸς πρὸς τὸ μέγα παρελθὸν τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος συναίσθησις εὐθύνης διὰ τὸ μέλλον της καὶ προθυμία πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς.

Διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἱστορικοῦ μαθήματος ἐπιδιώκονται εἰδικώτερον οἱ ἀκόλουθοι σκοποί.

1) Νὰ ἀποκτήσῃ ὁ μαθητὴς α) γνώσεις χρησίμους διὰ τὴν πληρεστέραν κατανόησιν τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν ὀρθὴν πρὸς αὐτὸν προσαρμογὴν β) διαθέσεις, διαφέροντα καὶ ἀρετὰς δι' ὧν θὰ καταστῇ ἱκανὸς νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν περιφρούρησιν τῆς ἐθνικῆς κληρονομίας καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ.

2) Νὰ κατανοήσῃ τὴν μεγάλην εὐθύνην του ἔναντι τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Φυλῆς.

3) Νὰ σχηματίσῃ ἰδανικὰ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προσώπων τῆς Ἱστορίας, ἅτινα νὰ ἐμπνέουν αὐτὸν εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα καὶ νὰ καλλιεργοῦν τὴν βούλησιν του διὰ τὴν συνέχισιν τῶν κοινῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν διὰ τὴν διαφύλαξιν τῆς ἐθνικῆς κληρονομίας καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς.

II. ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΟΔΗΓΙΑΙ

1. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἐκάστης ἐνότητος ὁ διδάσκαλος δέον νὰ ἔχη πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς βασικὰς ἐπιδιώξεις τοῦ μαθήματος, ἧτοι α) νὰ ἀποσαφηνίσῃ τὸ περιχόμενον τῶν νέων ἐννοιῶν β) νὰ δημιουργῇ εὐνοϊκὴν ἀτμόσφαιραν διὰ ἀνάπτυξιν καταλλήλων ἱκανοτήτων, διαθέσεων, συνηθειῶν καὶ ἰδανικῶν.

2. Ἡ ἀφήγησις τοῦ διδασκάλου δέον νὰ εἶναι φυσικὴ, παραστατικὴ καὶ κατὰ περιστάσεις συναρπάζουσα χωρὶς νὰ ἐκτρέπεται εἰς ρητορικὰς ὑπερβολὰς.

3. Ἡ ἐπίσκεψις ἱστορικῶν τόπων, μνημείων καὶ μουσείων ἐνδείκνυται.

4. Οἱ μαθηταὶ ἐνδείκνυται νὰ συντάσσουν λευκώματα, τῇ βοήθειᾳ τοῦ διδασκάλου ἢ νὰ καταρτίζουσιν φακέλους περιέχοντας εἰκόνας, ἰχνογραφήματα καὶ γραπτὰ κείμενα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰ κατορθώματα ἡρώων καὶ ἱστορικῶν γεγονότων.

5. Ἡ δραματοποιήσις σκηνῶν ἐκ τῆς ἱστορίας δύναται νὰ χρησιμοποιοῖται, ὅπου αὕτη εἶναι εὐκόλος καὶ διδακτικῶς χρήσιμος.

6. Τὸ σχολικὸν μουσεῖον καὶ ἡ σχολικὴ βιβλιοθήκη νὰ πλουτισθοῦν διὰ καταλλήλων ἱστορικῶν χαρτῶν, εἰκόνων, βιβλίων, διαγραμμάτων καὶ ἱστορικῶν ἀντικειμένων.

7. Ἡ μελέτη τῶν βιογραφιῶν ἱστορικῶν προσώπων βοηθεῖ τοὺς μαθητὰς διὰ νὰ σχηματίσουν ἐποπτικὰς εἰκόνας περὶ τῶν ἱστορικῶν προσωπικοτήτων.

8. Ἡ ἀνάγνωσις ἐκλεκτῶν περικοπῶν ἐκ κλασσικῶν κειμένων, ὡς ἐκ τῆς Ἰλιάδος, τῆς Ὀδυσσεΐας, ἀπομνημονευμάτων ἡρώων τῆς Ἐπαναστάσεως ἐκ τῶν προϊόντων τῆς λογοτεχνίας τῶν σχετικῶν πρὸς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα κ.λ.π. εἶναι ἐνδιαφέρουσα καὶ χρήσιμος (ἀπομνημονεύματα Κολοκοτρώνη-Φωτιάκη, Μακρυγιάννη κλπ.).

9. Οἱ μαθηταὶ ἐνδείκνυται νὰ καταρτίζουσιν χρονολογικοὺς πίνακας καὶ χωρογραφικὰ διαγράμματα μετὰ συντόμου ἀναγραφῆς τῶν ἱστορικῶν γεγονότων.

10. Εἰς τὰς δύο τελευταίας τάξεις ἐπιβάλλεται ἡ συσχέτισις τῶν γεγονότων, ἡ σύγκρισις καὶ ἡ ἀναζήτησις ἱστορικῶν ἀληθειῶν.

III. ΔΙΔΑΚΤΕΑ ὙΛΗ ΤΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Ἑβδομαδιαία ὥρα διδασκαλίας :

Εἰς τὰ ἑξατάξια 2.

Εἰς τὰ πεντατάξια 3)2.

Εἰς τὰ τετρατάξια, τριτάξια καὶ διτάξια 2)2.

Εἰς τὰ μονοτάξια συνδιδασκαλία μετὰ τῆς Δ' τάξεως.

1η ΕΝΟΤΗΣ

1. Αί μυθολογικαὶ παραδόσεις περὶ τοῦ γενάρχου τῶν Ἑλλήνων.
2. Ὁ Ἡρακλῆς.
 - α) Ἡ παιδικὴ καὶ ἡ ἐφηβικὴ ἡλικία τοῦ Ἡρακλέους.
 - β) Συνάντησις τοῦ Ἡρακλέους μετὰ τῆς Ἀρετῆς καὶ Κακίας.
 - γ) Οἱ ἀθλοὶ τοῦ Ἡρακλέους. Ὁ Λέων τῆς Νεμέας. Ἡ Λερναία Ὑδρα. Αἱ Στυμφαλίδες ἕρπιδες. κ.λ.π.
 - δ) Ὁ θάνατος τοῦ Ἡρακλέους. Ὁ Ἡρακλῆς ὡς ἔμβλημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στέμματος.

2η ΕΝΟΤΗΣ

Ο ΘΗΣΕΥΣ

- α) Παιδικὴ καὶ νεανικὴ ἡλικία τοῦ Θησέως.
- β) Μετάβασις τοῦ Θησέως εἰς Ἀθήνας καὶ ἐξόντωσις κακούργων καθ' ὁδόν.
- γ) Ἐκουσία μετάβασις τοῦ Θησέως εἰς Κρήτην καὶ ἐξόντωσις τοῦ Μινωταύρου.
- δ) Ἐπιστροφὴ εἰς Ἀθήνας καὶ θάνατος τοῦ Αἰγέως.
- ε) Βασιλεία τοῦ Θησέως καὶ θάνατος αὐτοῦ.

3η ΕΝΟΤΗΣ

Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία.

Τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Πελίας καὶ Ἰάσων. Πλοῦς τῶν Ἀργοναυτῶν εἰς Κολχίδα. Ἀρπαγὴ τοῦ δέρατος. Περιπετειώδης ἐπιστροφή τῶν Ἀργοναυτῶν.

4η ΕΝΟΤΗΣ

Ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος.

1. Ἀφορμὴ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου.
2. Συμμετοχὴ τῶν κυριωτέρων Ἑλληνικῶν πόλεων εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τροίας. Συγκέντρωσις εἰς Αὐλίδα.
3. Θυσία τῆς Ἰφιγενείας καὶ ἀπόπλους πρὸς τὴν Τροίαν.
4. Πολιορκία τῆς Τροίας καὶ δεκαετής πόλεμος (Ἀχιλλεὺς καὶ Πάτροκλος, Ἀχιλλεὺς καὶ Ἔκτωρ).
5. Δούρειος Ἴππος καὶ καταστροφή τῆς Τροίας. (Ὁ Αἰνείας).
6. Ἐπιστροφή τῶν Ἑλλήνων (Ὀμηρος, Ἰλιάς Ὀμήρου).

3η ΕΝΟΤΗΣ

Αἱ περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσεὺς κατὰ τὴν ἐπιστροφήν του εἰς Ἰθάκην.

1. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν χώραν τῶν Κυκόνων καὶ Λαποφάγων.
2. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν χώραν τῶν Κυκλώπων.
3. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

4. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαίακων (Ὀδυσσεὺς καὶ Ναυσικᾶ, Ὀδυσσεὺς καὶ Ἀλκίνοος).
 5. Ἐπιστροφή τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς Ἰθάκην.
 6. Πίστις τῆς Πηνελόπης.
 7. Φιλοστοργία τοῦ Τηλεμάχου.
 8. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὰ ἀνάκτορα. (Ἐζόντως μνηστήρων, ἀναγνώρισις Ὀδυσσεὺς).
- Συσχέτισις τῶν μυθολογικῶν παραδόσεων μὲ τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν Μυκηνῶν, Κρήτης καὶ Τροίας.

ΤΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

- Ἑβδομαδιαῖαι ὥραι διδασκαλίας :
- Εἰς τὰ ἑξατάξια 2.
 - Εἰς τὰ πεντατάξια 4)2.
 - Εἰς τὰ τετρατάξια καὶ τριτάξια 3)2.
 - Εἰς τὰ διτάξια 2)2.
 - Εἰς τὰ μονοτάξια συνδιδασκαλία μετὰ τῆς Γ' τάξ. 2)2.

1η ΕΝΟΤΗΣ

1. Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΓΟΝΩΝ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ

1. Ἡ ζωὴ τῶν πρωτογόνων ἀνθρώπων (ικανοποίησις τῶν βασικῶν ἀναγκῶν των, τὰ πρῶτα ἐργαλεῖα, ἡ ἐρεύρεσις τοῦ πυρός).
2. Ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ (κατοικία, τροφή, ἐνδυμασία, ἐπαγγέλματα, χρήσις μετάλλων, μέσων ἐπικοινωνίας, γλῶσσα, γραφή, ἀριθμησις, θρησκεία).
- 3) Ἡ ἐξέλιξις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.
4. Συσχέτισις τῶν διδασκομένων μὲ τὰ ἐν Ἑλλάδι εὐρήματα τῆς λιθίνης ἐποχῆς.

2α ΕΝΟΤΗΣ

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

1. Καταγωγή τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Αἰγαῖος καὶ Κρητομυκηναϊκὸς πολιτισμὸς. Τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν Μυκηνῶν, Κρήτης καὶ Πύλου.
2. Μετακινήσεις καὶ μεταναστεύσεις ἀρχαίων Ἑλληνικῶν πληθυσμῶν. Κάθοδος τῶν Δωριέων.
3. Χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τῆς ἐνότητος τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων (Θρησκεία, Μαντεῖα, Μαντεῖον Δελφῶν, γλῶσσα, ἀγῶνες, ἕθνη καὶ ἔθιμα, ἀμφικτυονία).

3η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΣΠΑΡΤΗ

1. Ἡ συγκρότησις τῆς Σπαρτιατικῆς πολιτείας.
2. Ὁ Λυκούργος καὶ ἡ νομοθετικὴ ἐκπαιδευτικὴ Πολιτικὴ Ψηφιοποίηθη ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

3. Ἀνατροφή τῶν παίδων ἐν Σπάρτῃ (Σπαρτιάται. Σπαρτιάτισσαι).

4. Ὑποταγή τῆς Μεσσηνίας εἰς τὴν Σπάρτην (Ἀριστομένης).

4η ΕΝΟΤΗΣ

ΑΙ ΑΡΧΑΙΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

1. Ὁ Βασιλεὺς Κόδρος.

2) Ἡ συγκρότησις τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας.

3. Ἡ νομοθεσία τοῦ Σόλωνος. Ὁ ὄρκος τῶν ἀρχαίων ἐφήβων Ἀθηναίων.

4) Ὁ Σόλων καὶ ὁ Κροῖσος.

5. Ὁ Πεισίστρατος καὶ ἡ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίας δημοκρατικὴ ὀργάνωσις τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τοῦ Κλεισθένου.

5η ΕΝΟΤΗΣ

Ἡ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ

1. Ἡ ἐπανάστασις τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν.

ΑΜΥΝΤΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ

2. Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Μαρδονίου καὶ ἡ ἐν Μαραθῶν μάχη. Ὁ Μιλτιάδης.

3. Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Ξέρξου. Ἡ ἐν Θερμοπύλαις μάχη. Ὁ Λεωνίδας.

α) Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία. Ὁ Θεμιστοκλῆς. Ὁ Ἀριστείδης.

5. Ἡ ἐν Πλαταιαῖς μάχη. Ὁ Πausanίας.

ΕΙΛΙΘΕΤΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ

6. Ἡ ἐν Μυκάλῃ ναυμαχία.

7. Ὁ Κίμων. Ἀπελευθέρωσις τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ Ἑλληνικῶν πόλεων.

6η ΕΝΟΤΗΣ

Ἡ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΚΜΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΠΕΡΣΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ—ΧΡΥΣΟΥΣ ΑΙΩΝΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

1. Ἡ ἡγεμονία τῶν Ἀθηναίων.

2. Ὁ Περικλῆς. Ἀνάπτυξις καὶ ἀνθησις τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ (γράμματα, θέατρον, καλὰ τέχνηαι. Φειδίας, Ἡρόδοτος, Σοφοκλῆς, Αἰσχύλος, Εὐριπίδης, Σωκράτης, Πλάτων κ.λ.π.)

3. Σύντομος ἱστορία τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Αργος, Κίρινθος, Θήβαι, Κέρκυρα, Συρακοῦσαι κ.λπ.

7η ΕΝΟΤΗΣ

ΕΜΦΥΛΙΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

1. Πελοποννησιακός πόλεμος (συντομώτατα).
- 2) 'Ηγεμονία τῆς Σπάρτης. 'Αγησίλαος.
3. Αἱ Θήβαι (συντομώτατα). (Πελοπίδας—'Επαμεινώνδας).

8η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

1. Τὸ Μακεδονικὸν Ἑλληνικὸν κράτος. Ἑλληνικὴ καταγωγή τῶν Μακεδόνων. Ὁ Φίλιππος.
 2. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Ἡ ἐν Χαιρωνείᾳ μάχη.
 3. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Παιδικὴ ἡλικία καὶ ἀγωγή τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ('Αριστοτέλης).
 4. Ἐνωσις τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐκστρατεία εἰς Ἀσίαν. Ἡ ἐν Γρανικῷ μάχη.
 5. Καθυπότητις τοῦ Περσικοῦ κράτους διὰ τῶν ἐν Γρανικῷ, Ἴσσοῦ καὶ Γαυγαμήλοις νικῶν.
 6. Ἐκστρατεία εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἰνδικήν. Ἐπιστροφή εἰς Βαβυλῶνα, Θάνατος Μ. Ἀλεξάνδρου.
 7. Τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἐξελληνισμὸς τῆς Ἀνατολῆς.
 8. Διαδόχοι τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Κράτη τῶν Διαδόχων, Πτολεμαῖοι.
- α) Ἡ σημασία τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ ἔργου τῶν Διαδόχων καὶ ἡ ἐπίδρασίς του ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν Λαῶν.

ΤΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

'Εβδομαδιαῖαι ὧραι διδασκαλίας :

Εἰς τὰ ἑξατάξια 2.

Εἰς τὰ πεντατάξια 4)2.

Εἰς τὰ τετρατάξια 3)2.

Εἰς τὰ τριτάξια 2)2.

Εἰς τὰ διτάξια καὶ μονοτάξια συνδιδασκαλία μετὰ τῆς ΣΤ' τάξεως.

1η ΕΝΟΤΗΣ

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

1. Περιεχόμενον, πηγαὶ καὶ σημασία τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας.
2. Ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς (Συγχρονιστικὴ ἀνωτομολογία - Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς -

εις τῶν κυριωτέρων γεγονότων τῆς Ἱστορίας τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος τῆς διδαχθείσης εἰς τὴν Δ' τάξιν ὕλης).

2α ΕΝΟΤΗΣ

Η ΡΩΜΑΙΚΗ ΚΟΣΜΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

1. Ἀνάπτυξις καὶ ἔκτασις τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους.
2. Πύρρος. Αἰτωλικὴ καὶ Ἀχαϊκὴ Συμπολιτεία.
Ἐμφύλιοι πόλεμοι τῶν Ἑλλήνων.
3. Κατακτητικὸι πόλεμοι τῶν Ρωμαίων κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑποταγὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς Ρωμαίους.
4. Ἐπίδρασις τῶν Ἑλληνικῶν γραμμῶν καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐπὶ τῶν κατακτητῶν Ρωμαίων.

3η ΕΝΟΤΗΣ

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

1. Τὸ μέγιστον διὰ τὸν κόσμον γεγονός τῆς ἐμφανίσεως τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας.
2. Ἀγῶνες καὶ ἐπικράτησις τῆς νέας θρησκείας (Ἑλληνισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς.)

4η ΕΝΟΤΗΣ

Ο ΜΕΓΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

1. Ἡ Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατία μετὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.
2. Ὁ αὐτοκράτωρ Κων)νος (πρόστáτης τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἰδρυτὴς τοῦ Νέου κράτους). Ἡ κτίσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.
3. Τὸ ἀνατολικὸν Ρωμαϊκὸν κράτος καὶ τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας.

5η ΕΝΟΤΗΣ

ΠΡΩΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ)

1. Διάδοχοι Μ. Κωνσταντίνου: Ἰουλιανός, Θεοδοσίος ὁ Μέγας (συντομώτατα).
2. Βαθμιαῖος ἐξελληνισμὸς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Κύρια χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ, ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία (Πανδιδακτήριον, Χριστιανικὴ πνευματικὴ κίνησις).
3. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους (βαρβαρικαὶ ἐπιδρομαί).

6η ΕΝΟΤΗΣ

Ο ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

1. Ὁ Ἰουστινιανὸς αὐτοκράτωρ. Ἡ στάσις τοῦ Νίκαι (Θεοδώρα - Βελισσάριος).
2. Πόλεμοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς αὐτοκρατορίας.

3. Τὰ μεγάλα εἰρηνικά ἔργα τοῦ Ἰουστινιανοῦ (ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας, νομοθεσία, καλλιέργεια μετὰξὺ ἰδρύματα φιλανθρωπικά, κτίσματα κλπ.)

7η ΕΝΟΤΗΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

1. Ἡ κατάσταση τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἡρακλείου. Οἱ ἥρωϊκοὶ ἀγῶνες τοῦ Ἡρακλείου κατὰ τῶν Περσῶν.

2. Πολιορκία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος.

3. Τὸ νικηφόρον τέλος τοῦ πολέμου κατὰ τῶν Περσῶν. Ἡ ὕψωσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

8η ΕΝΟΤΗΣ

ΟΙ ΙΣΑΥΡΟΙ

(Μεταρρυθμίσεις, εἰκονομαχία—Θεοδώρα).

9η ΕΝΟΤΗΣ

Ο ΜΩΑΜΕΘΑΝΙΣΜΟΣ

1. Ἡ νέα θρησκεία τοῦ Μωάμεθ. Ἀνάπτυξις τοῦ Μωαμεθανικοῦ Ἀραβικοῦ κράτους.

2. Πόλεμοι τῶν Ἀράβων κατὰ τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ κράτους τοῦ Βυζαντίου. Πρώτη καὶ δευτέρα πολιορκία Κων)πόλεως ὑπὸ Ἀράβων.

Ἰγγρὸν πῦρ.

3. Πολιτισμὸς τῶν Ἀράβων. Παρακμὴ Ἀραβικοῦ κράτους. Ἐμφάνισις τῶν Σελτζούκων Τοῦρκων.

10η ΕΝΟΤΗΣ

ΣΛΑΥΟΙ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ

1. Ἱστορία τῶν Σλάβων καὶ Βουλγάρων. Ἐχριστιανισμὸς αὐτῶν.

2. Ὁ ἐκ τῶν Σλάβων καὶ Βουλγάρων κίνδυνος τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.

11η ΕΝΟΤΗΣ

Η. ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ

1. Οἱ κυριώτεροι αὐτοκράτορες καὶ οἱ ἀγῶνες πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ κράτους (Βουλγάρους, Ἀραβας, Ρώσους κ.λ.π.)

2. Ἡ ἀκμὴ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας (διοικήσις διπλωματία, οικονομικὴ καὶ στρατιωτικὴ ὀργάνωσις).

3. Περιγραφή Κωνσταντινουπόλεως.

ΑΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΙ—ΑΛΩΣΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΥΠΟ ΦΡΑΓΚΩΝ

1. Αἷτια τῆς ἐξασθενήσεως τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

2. Σταυροφορία. Ἀγία Αἰκάτη
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

3. Ἡ τετάρτη Σταυροφορία. Ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Φράγκων καὶ Ἑνετῶν.

13ῃ ΕΝΟΤΗΣ

Ἡ ΦΡΑΓΚΟΚΡΑΤΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ—ΑΝΑΚΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

1. Διανομὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βυζαντινοῦ κράτους μετὰ τῶν κατακτητῶν. Τὸ Φεουδαρχικὸν σύστημα ἐν Ἑλλάδι. Οἱ Βιλλαρδουίνοι, Ἑνετοκρατία.

2. Ἡ ἐγκατάστασις τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας εἰς Νίκαιαν.

Ἡ Ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία τῆς Τραπεζοῦντος. Τὸ δεσποτᾶτον τῆς Ἡπείρου.

3. Ἀνάκτησις τῆς Κων)πόλεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Τὸ δεσποτᾶτον τοῦ Μυστρᾶ.

4. Γενικὴ Ἐπισκόπησις τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ἐξαρσις τῶν μεγάλων ἐπιτευγμάτων ἀλλὰ καὶ κατάδειξις τῶν ἐλαττωμάτων, ἰδίως τῶν ἀδικαιολογῶν διενέξεων.

14ῃ ΕΝΟΤΗΣ

ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ. Ἡ ΠΤΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

1. Ἀνάπτυξις τοῦ Ὄθωμανικοῦ Τουρκικοῦ κράτους καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ κίνδυνοι. Κατάκτησις τῆς Μ. Ἀσίας ὑπὸ τῶν Τούρκων (Ὀρχάν—παιδομάζωμα).

2. Τελευταῖοι ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων. Μωάμεθ ὁ Β' καὶ Κωνσταντῖνος ΙΑ' ὁ Παλαιολόγος.

3) Πελοπονησία τῆς Κων)λεως ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἄλωσις αὐτῆς.

4. Ἡ κατάκτησις τῶν λοιπῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν.

15ῃ ΕΝΟΤΗΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ—ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΕΝ Τῇ ΔΥΣΕΙ

1. Τὰ σημαντικώτερα γεγονότα τῆς ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

2. Ἡ παιδεία κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους. Ἡ λογοτεχνία καὶ αἱ καλὰ τέχναι.

3. Διοικήσις, στρατός, φιλανθρωπία.

4. Ἡ σημασία τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, διὰ τὸν Ἑλληνικὸν καὶ τὸν ἄλλον κόσμον.

5. Ἀναγέννησις ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ (Λόγιοι Ἑλληνας. Ἀνακαλύψεις. Ἐφευρέσεις).

ΤΑΞΙΣ ΕΚΤΗ

Ἑβδομαδιαῖαι ὧραι διδασκαλίας :

Εἰς τὰ ἑξατάξια 2.

Εἰς τὰ πεντατάξια καὶ τετρατάξια 4)2.

Εἰς τὰ τριτάξια 2)2.

Εἰς τὰ διτάξια συνδιδασκαλία μετὰ τῆς Ε' τάξ. 3)2.

ΕΝΟΤΗΣ 1η

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

1. Περιεχόμενον. Πηγαὶ καὶ σημασία τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. (Διαίρεσις τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας εἰς τὰς τρεῖς μεγάλας περιόδους : ἀρχαίαν, βυζαντινὴν καὶ νέων χρόνων)
2. Σύντομος ἀνασκόπησις τῶν κυριωτέρων γεγονότων τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας.
3. Γενικὴ εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν νέων χρόνων.

2α ΕΝΟΤΗΣ

Ἡ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

1. Κατάστασις εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας (ἰδίᾳ δὲ τῶν κρατῶν Βενετίας, Ρωσσίας, Αὐστρίας, Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας συντομώτατα).

Ναυμαχία Ναυπάκτου. Καταστροφή τοῦ Παρθενῶνος.

2. Ἡ κατάστασις εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Δεινοπαθήματα τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ.

3. Ὁργάνωσις (θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ) τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἑλληνικαὶ Χριστιανικαὶ Κοινότητες (ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος) Φαναριῶται—Μεγάλοι διερμηνεῖς—ἡγεμόνες Βλαχίας καὶ Μολδαβίας.

4. Αἱ ἔνοπλοι κατὰ ξηρὰν δυνάμεις τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ (Κλέφτες καὶ ἀρματωλοί, Σουλιῶται, Μανιάται, Σφακιανοί).

5. Ἡ Ἑλληνικὴ Ναυτιλία. Ἀνάπτυξις καὶ ὀργάνωσις τῶν Ἑλληνικῶν ναυτικῶν δυνάμεων.

6. Αἱ πνευματικαὶ δυνάμεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ, Κρυφὸ σχολεῖο, διάφοροι σχολαί, διδάσκαλοι τοῦ γένους (Ἑπτανήσιοι—Ἀδ. Κοραΐης).

3η ΕΝΟΤΗΣ

ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

1. Ἡ ἰδέα τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Γένους.
2. Τὰ κυριώτερα ἐπαναστατικὰ κινήματα τῶν Ἑλλή-

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νων (1770 Λάμπρος Κατσώνης, Γεώργιος Ἀνδρουτσος)...

3. Ρήγας Φερραῖος.

4. Ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς.

5. Ἀγῶνες Σουλιωτῶν κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ. Ὁ χορὸς τοῦ Ζαλόγγου.

4η ΕΝΟΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΜΟΛΔΟΒΛΑΧΙΑ.

1. Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

2. Θάνατος Φαρμάκη καὶ Γεωργίου Ὀλυμπίου.

5η ΕΝΟΤΗΣ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΥΡΙΩΣ ΕΛΛΑΔΑ

1. Ἡ ἔκρηξις τῆς ἐπαναστάσεως εἰς Πελοπόννησον, Στερεάν, Μακεδονίαν, νήσους καὶ ἄλλας Ἑλληνικὰς περιοχάς.

2. Ὁ ἀπαγχονισμὸς τοῦ Πατριάρχου καὶ ἄλλαι ἐνέργειαι τῶν Τούρκων ἐναντίον τῆς ἐπαναστάσεως.

6η ΕΝΟΤΗΣ

ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΤΕΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ 1821

1. Ἀγία Λαύρα—Ἄλωσις Καλαμῶν.

2. Συμμετοχὴ εἰς τὴν ἐπανάστασιν τῶν Ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς Μακεδονίας, Κύπρου, Ναούσης, Χαλκιδικῆς, Ὀλύμπου, Ἐνδοχώρας Μικρᾶς Ἀσίας, Κυδωνιῶν.

3. Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Ἡ ἄλωσις τῆς Τριπόλεως.

4. Ἐπανάστασις εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα. Ἀθανάσιος Διάκος.

Ἡ μάχη τῆς Ἀλαμάνας.

5. Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουτσος. Τὸ Χάνι τῆς Γραβιάς.

6. Πολιτικὴ ὀργάνωσις τῶν Ἑλλήνων. Πρώτη Ἐθνικὴ Συνέλευσις.

7. Οἱ κατὰ θάλασσαν ἀγῶνες. Καταστροφὴ τῆς Χίου.

8. Κωνσταντῖνος Κανάρης.

9. Ἐκστρατεία καὶ καταστροφὴ τοῦ Δράμαλης.

10. Ἡ ἐπανάστασις εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐν

Πέτα μάχη.

11. Πρώτη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου.

12. Ὁ Μάρκος Μπότσαρης.

7 ΕΝΟΤΗΣ

Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

8η ΕΝΟΤΗΣ

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΩΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝ ΝΑΥΑΡΙΝΩ ΝΑΥΜΑΧΙΑΣ

1. Σύμπραξις Τουρκίας καὶ Αἰγύπτου κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Καταστροφή Κάσου και Ψαρών.

2. Ἀνδρέας Μιαούλης. Ἡ μεγάλη ναυμαχία τοῦ Γέροντα.

3. Ὁ Ἴμβραήμ εἰς Πελοπόννησον. Μάχη εἰς Μανιάκι. Παπαφλέσσας.

4. Δευτέρα πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου. Τὰ δεινὰ τῶν πολιορκουμένων. Ἡρωικὴ ἐξοδος.

5. Γεώργιος Καραϊσκάκης (Ἀράχωβα, πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως, μάχη τοῦ Φαλήρου).

6. Ἐπέμβασις τῶν Μεγάλων δυνάμεων. Ἡ ἐν Ναυαρίνου ναυμαχία. Ἐκδίωξις τοῦ Ἴμβραήμ.

9η ΕΝΟΤΗΣ

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

1. Ὁ Καποδίστριας καὶ τὸ ἔργον του.

2. Μάχη ἐν Πέτρα (Δημ. Ὑψηλάντης). Τὸ τέλος τῆς ἐπαναστάσεως.

3. Ἀνασκόπησις τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Κατάδειξις τῶν ὀλεθρίων ἐπιδράσεων τῶν προσωπικῶν ἐρίδων καὶ διενέξεων.

Ἡ Ἑλλάς ὡς ἀνεξάρτητον κράτος

10η ΕΝΟΤΗΣ

Ἡ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΘΘΩΝΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Ἡ Ἑλλάς ἐπὶ βασιλείας τοῦ Ὁθωνος.

2. Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Α'. Ἐνωσις Ἐπτανήσου. Κρητικὴ Ἐπανάστασις (Ἀρκαδί). Προσάρτησις τῆς Θεσσαλίας.

3. Ὁ Ἑλληνοτουρκικὸς πόλεμος 1897. Ὁ Μακεδονικὸς ἀγών.

4. Ἐπανάστασις τοῦ Γουδί. Νέαι προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ Κράτους καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ὑποδούλων Ἑλληνικῶν χωρῶν. Ἡ Βαλκανικὴ συμμαχία.

5. Ὁ Βαλκανοτουρκικὸς πόλεμος τοῦ 1912-13. Ἡ δολοφονία τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'.

6. Ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος. Ὁ Ἑλληνοβουλγαρικὸς πόλεμος. Ἡ ἐλευθέρω Ἑλλάς τοῦ 1914.

7. Ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος 1914-1918. Ὁ Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος. Ἡ συνθήκη τῶν Σεβρῶν.

8. Ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφή. Ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν. Ἀποκατάστασις τῶν προσφύγων τῆς Μ. Ἀσίας. Ὁ Βασιλεὺς Β' Γεώργιος. Πολιτικαὶ μεταβολαί.

9. Ἡ Ἑλληνοτουρκικὴ φιλία.

10. Ἀνασκόπησις τῶν ἱστορικῶν γεγονότων καὶ κατάδειξις τῶν ὀλεθρίων ἐπιδράσεων τῶν ἐρίδων καὶ διενέξεων.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

III ΕΝΟΤΗΣ

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΝΤΕΥΘΕΝ

1. 'Ο Δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος (1939-1945).
 2. Οί ήρωικοί άμυντικοί άγώνες τών 'Ελλήνων (1940-41)
 3. 'Η ξενική κατοχή 1941-1944. 'Η άπελευθέρωσις.
 4. 'Η άπελευθέρωσις τής Δωδεκανήσου.
 5. Θάνατος Γεωργίου Β'. 'Ο Βασιλεύς Παύλος.
 6. 'Η εκ του Σλαυοκομμουνισμού έχθρική έπιβουλή.
- Οί άγώνες τών έτών 1946-49.
7. Τά 'Ηνωμένα Έθνη και ή συμμετοχή μας εις τόν πόλεμον τής Κορέας.

12 ΕΝΟΤΗΣ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. Αί σημαντικώτεροι έκδηλώσεις τής πνευματικῆς, τεχνικῆς και οικονομικῆς αναπτύξεως τής Νεωτέρας 'Ελλάδος.
2. Γενική ιστορική άνασκόπησις ('Η 'Ελλάς δια μέσου τών αίωνων τής αρχαίας Βυζαντινῆς και νεωτέρας ιστορίας).
Αί σημαντικώτατοι χρονολογίαι τής ιστορίας του 'Ελληνικοῦ Έθνους. Τό μέλλον τής 'Ελλάδος και τό χρέος τής νέας 'Ελληνικῆς γενεᾶς.

Δ'. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

I. Σ Κ Ο Π Ο Σ

Τό μάθημα τής Γεωγραφίας βοηθεῖ τόν μαθητήν νά γνωρίσῃ τήν χώραν του και τās άλλας χώρας, νά κατανοήσῃ τήν ἀλληλοεξάρτησιν και ἀλληλεπίδρασιν ἀνθρώπων και περιβάλλοντος, νά αναπτύξῃ τήν ἀγάπην πρὸς τήν χώραν του και τήν συμπάθειαν πρὸς τās άλλας χώρας, νά καταστή καλύτερος Έλλην πολίτης και νά προπαρασκευασθῇ δια τήν ἀπόκτησιν ευρύτερας ἀντιλήψεως τής ζωῆς και του κόσμου.

Τό μάθημα τής γεωγραφίας ἀναλυτικώτερον βοηθεῖ τοὺς μαθητὰς εις τήν πραγματοποίησιν τών ἀκολουθῶν ἐπιδιώξεων:

1. Νά ἀποκτήσουν γεωγραφικὰς ἐννοίας και γνώσεις ἀναφερομένας εις τήν γῆν, ὡς κατοικίαν του ἀνθρώπου, ἤτοι εις τὸ περιβάλλον (κλίμα, μορφολογία του ἐδάφους, πλουτοπαραγωγικαὶ πηγαὶ αὐτοῦ) και εις τās ἀσχολίας τών ἀνθρώπων, τὸν τρόπον διακυβερνήσεως, και τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν καθόλου.

2. Νά κατανοήσουν πῶς ὁ ἄνθρωπος και ἡ φύσις, ὡς ἐνότης, ἐν ἀλληλεπίδρασει ἐδημιούργησαν τήν ἐνότητα του τοπίου και τής ἐν αὐτῷ ζωῆς.

3. Νὰ ἐρμηνεύσουν χάρτας, φωτογραφίας καὶ γραφικὰς παραστάσεις.
4. Νὰ ἀναζητοῦν σχέσεις μεταξύ διαφόρων γεωγραφικῶν στοιχείων καὶ παραγόντων καὶ νὰ συνάγουν γεωγραφικὰς ἀληθείας.
5. Νὰ κατανοοῦν τὸ μέγεθος τῆς συνεισφορᾶς τῶν πρῶτων διὰ τὴν σύγχρονον ζωὴν.
6. Νὰ κατανοοῦν τὴν σπουδαιότητα τῶν πηγῶν τοῦ πλοῦτου.
7. Νὰ ἀποκτήσουν χρησίμους γνώσεις διὰ τὸ ἐπάγγελμα τὸ ὁποῖον θὰ ἀκολουθήσουν καὶ νὰ διευκολυνθοῦν εἰς τὴν ἐκλογήν αὐτοῦ.
8. Νὰ προπαρασκευασθοῦν οἱ μαθηταὶ διὰ νὰ καταστοῦν καλῶτεροι πολῖται, διότι ἡ γνώσις τῆς χώρας των καὶ τῶν προβλημάτων τῆς θὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἱκανοὺς νὰ συμβάλουν εἰς τὴν λύσιν τῶν κοινῶν προβλημάτων καὶ νὰ ἀντιλαμβάνωνται τὴν συνάρτησιν τῆς χώρας των πρὸς τὸν ὑπόλοιπον κόσμον καὶ τὰς ὑποχρεώσεις των πρὸς αὐτόν.
9. Νὰ εὐρυνθῇ ὁ πνευματικὸς αὐτῶν ὀρίζων πρὸς πληρεστέραν κατανόησιν ὄχι μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

II. ΜΕΘΟΔΙΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ

1. Ἡ Τρίτη καὶ Τετάρτη τάξις δὲν θὰ συνδιδάσκωνται. Εἰς ἤν δὲ περίπτωσιν ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκάλων τοῦ σχολείου εἶναι μικρὸς, αἱ ὄραι διδασκαλίας δι' ἑκατέραν τῶν τάξεων τούτων θὰ περιορίζεται εἰς μίαν ἑβδομαδιαίως.
2. Εἰς ἑκάστην ἐνότητα, πλὴν τῆς ἀποκτήσεως γνώσεων, δέον νὰ ἐπιδιώκεται ἡ ἀνάπτυξις ἱκανοτήτων, δεξιοτήτων, διαθέσεων, συνηθειῶν.
3. Βαθμιαίως θὰ εἰσαχθοῦν οἱ μαθηταὶ εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς ὄρους καὶ θὰ ἀσκηθοῦν εἰς τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τοῦ γεωγραφικοῦ ὕλικου, ὡς καὶ εἰς τὴν εὐχερῆ ἀνάγνωσιν χαρτῶν, τῆς ὑδρογείου σφαίρας, εἰκόνων, καὶ γραφικῶν παραστάσεων.
4. Ἡ μαθητικὴ βιβλιοθήκη θὰ πλουτισθῇ διὰ καταλήλων βιβλίων, χαρτῶν, εἰκόνων καὶ συλλογῶν γραμματοσῆμων.
5. Εἰς τὸ ἰδιαιτέρον τμῆμα τοῦ σχολικοῦ μουσείου θὰ συλλέγωνται προϊόντα καὶ ἄλλα χαρακτηριστικὰ ἀντικείμενα τῶν ἐξεταζομένων περιοχῶν.
6. Ἀπαραίτητον βοήθημα τῆς διδασκαλίας εἶναι ἡ ἀμμοδόχος, ὡς καὶ ἄλλα μέσα ἀναγλύφου παραστάσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν.
7. Οἱ μαθηταὶ θὰ ἐθισθοῦν εἰς τὸν καταρτισμὸν πινάκων προϊόντων, πόλεων, ὀρέων, ποταμῶν κλπ.

8. Σκόπιμον είναι να διεξάγεται ἀλληλογραφία μεταξύ τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου καὶ τῶν μαθητῶν ἄλλων περιοχῶν.

9. Χρήσιμος εἶναι ἡ ἐκτέλεσις ἐκδρομῶν διὰ γεωγραφικὰς παρατηρήσεις.

10. Συνιστᾶται ἡ χρῆσις καταλλήλων κινηματογραφικῶν ταινιῶν, καὶ ἡ ἀκρόασις ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν, κατόπιν προηγουμένης προπαρασκευῆς ὑπὸ τῶν διδασκάλων.

11. Ἐνδείκνυται ἡ ἐκτέλεσις νοερῶν γεωγραφικῶν ταξιδιῶν πρὸς ἀσκήσιν τῆς ἰκανότητος τῶν μαθητῶν νὰ συλλαμβάνουν διὰ τῆς φαντασίας τὴν εἰκόνα τῆς ἐξεταζομένης περιοχῆς, τῇ βοήθειᾳ τῶν χαρτῶν, βιβλίων, εἰκόνας, στατιστικῶν, στοιχείων, διαγραμμάτων.

12. Συνιστᾶται ἡ ὀργάνωσις ἐκθέσεως προϊόντων, ἰκνογραφημάτων, εἰκόνας, ἀποκομμάτων περιοδικῶν καὶ ἄλλων ἀντικειμένων, ἐχόντων σχέσιν πρὸς τὴν ἐκάστοτε ἐξεταζομένην ἐνότητα.

III. ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΓΛΗ ΤΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Ἑβδομαδιαίαι ὥραι διδασκαλίας :

Εἰς τὰ ἐξατάξια 2.

Εἰς τὰ πεντατάξια 4)2.

Εἰς τὰ τετρατάξια καὶ τριτάξια 2)2.

Εἰς τὰ διτάξια καὶ μονοτάξια 2)2.

1η ΕΝΟΤΗΣ

ΟΥΡΑΝΙΑ ΣΩΜΑΤΑ—ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

1. Ὁ ἥλιος. Τόπος καὶ χρόνος ἀνατολῆς καὶ δύσεως αὐτοῦ. Θέσις κατὰ τὴν μεσημβρίαν. Ἡμέρα καὶ νύξ. Διάρκεια καὶ μέρη τῆς ἡμέρας. Ὁραι—λεπτά, ἔτος ἐποχῶν τοῦ ἔτους, μῆνες.

2. Σελήνη. Κίνησις—φάσεις σελήνης. Ἀστέρες—ἀστερισμοὶ (Αὐγερινός. Μεγάλη ἄρκτος, μικρὰ ἄρκτος, πολικός ἀστήρ).

3. Ὁρίζων—Κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος—προσανατολισμός.

2α ΕΝΟΤΗΣ

ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΗΡΙΟΝ

1. Ἡ αἴθουσα τῆς διδασκαλίας καὶ τὰ ἐν αὐτῇ. Προσανατολισμός ἐν τῇ αἰθούσῃ. Μέτρησις αὐτῆς. Σχεδιάγραμμα αὐτῆς (κάτοψις) ὑπὸ κλίμακα ἐν ἀπλουστάτῃ μορφῇ.

2. Αἱ ἄλλαι αἰθουσαι διδασκαλίας, γραφεῖον, ἄλλα δωμάτια, διάδρομος, θέσις αὐτῶν. Ἀπλοῦν σχεδιάγραμμα τοῦ διδασκτηρίου (κάτοψις) ὑπὸ κλίμακα.

3. Ἡ αὐλὴ καὶ ὁ κήπος. Θέσις αὐτῶν. Μέτρησις καὶ σχεδιάγραμμα (κάτοψις) ὑπὸ κλίμακα τοῦ διδασκτηρίου μετὰ τῆς αὐλῆς καὶ τοῦ κήπου κ.λ.π.

4. Ἡ ἱστορία τοῦ σχολείου.

3η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

1. Ἡ ὁδὸς ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ μαθητοῦ εἰς τὸ σχολεῖον. Ἐκτίμησις μικρῶν ἀποστάσεων καὶ μέτρησις αὐτῶν διὰ βημάτων καὶ μέτρων.

2. Ἡ συνοικία τοῦ σχολείου. (Ἡ Ἐκκλησία, ἡ πλατεῖα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὁ δημόσιος κήπος, τὸ ἡρῶν, ἡ ἀγορὰ καὶ τὰ σπουδαιότερα καταστήματα, αἱ κυριώτεραι ὁδοί).

3. Παρατήρησις τῆς συνοικίας ἀφ' ὑψηλῆς θέσεως. Προσδιορισμὸς τῆς θέσεως ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἐν σχέσει πρὸς τὸ σχολεῖον. Σχεδιάγραμμα τῆς συνοικίας.

4η ΕΝΟΤΗΣ

ΑΙ ἌΛΛΑΙ ΣΥΝΟΙΚΙΑΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ἢ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

1. Αἱ Ἐκκλησίαι, αἱ πλατεῖαι. Οἱ κήποι. Τὰ μνημεῖα.

2. Ὑδρευσις καὶ ἱστορία ὑδρεύσεως τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως.

3. Φωτισμὸς καὶ ἱστορία τοῦ φωτισμοῦ τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως.

4. Διοικήσις—Φιλανθρωπία. Δημοτικὸν ἢ κοινοτικὸν κατάστημα. Τὰ δημόσια δημοτικά καὶ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα.

5. Βιοτεχνία—Βιομηχανία—ἐμπόριον. Τὰ σπουδαιότερα βιοτεχνικὰ ἐργαστήρια καὶ βιομηχανικὰ ἐργαστάσια. Τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα.

6. Συγκοινωνία. Αἱ σπουδαιότεραι ὁδοί καὶ τὰ μέσα συγκοινωνίας.

7. Τὰ κυριώτερα ἐπαγγέλματα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως.

8. Παρατήρησις ἀφ' ὑψηλῆς θέσεως τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως (ἀναγνώρισις τῶν συνοικιῶν μετὰ τῶν χαρακτηριστικῶν αὐτῶν). Προσδιορισμὸς τῆς θέσεως αὐτῶν πρὸς τὴν συνοικίαν τοῦ σχολείου. Σχεδιάγραμμα τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως.

9. Ἡ ἱστορία τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως.

5η ΕΝΟΤΗΣ

ΤΟ ΦΥΣΙΚΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ἢ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

1. Οἱ κήποι καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς καλλιεργούμενα (ἄνθη λαχανικά, δένδρα), τὰ κηπευτικὰ προϊόντα.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

2. Οἱ ἀγροὶ περὶ τὸ χωρίον ἢ τῆς πόλεως καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς καλλιεργούμενα (δημητριακά, ὄσπρια, βιομηχανικά φυτά). Τὰ γεωργικά προϊόντα.

3. Αἱ φυτεῖαι (ἀμπελώνες, ἐλαιῶνες, ὀπωρῶνες). Αἱ ἀσχολίαι ἐν αὐτοῖς. Τὰ προϊόντα.

4. Οἱ λοιμῶνες καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς βόσκοντα ζῷα. Ὁ βοσκὸς, Ὁ κτηνοτρόφος. Ἡ κτηνοτροφία καὶ τὰ κτηνοτροφικά προϊόντα. Τὰ βουστάσια, τὰ πτηνοτροφεία, τὰ μελισσοκομεῖα τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως.

5. Τὰ λατομεῖα ἢ ὄρυχεία καὶ τὰ ἐξορυσσόμενα ὄρυκτὰ ἢ μέταλλα. Ἡ ἀσβεστοκάμινος.

6. Τὸ παρὰ τὸ χωρίον ἢ τὴν πόλιν δάσος. Αἱ ὠφέλειαι αὐτοῦ. Τὰ δασοκομικά καὶ τὰ δασικά προϊόντα, ἢ ἀναδάσωσης. Ὁ ὑλοτόμος. Ὁ κυνηγός.

7. Τὰ ἐν τῇ ἐξοχῇ εὐρισκόμενα ἐρημοκλήσια, πύργοι, ἐρείπια (τουριστικὴ ἀξία αὐτῶν), ὑδρόμυλοι, ἐργοστάσια κλπ.

8. Σχεδιάγραμμα τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως μετὰ τῶν κυρίων χαρακτηριστικῶν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

6η ΕΝΟΤΗΣ

ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΠΕΡΙΞ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ Η ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

1. Ἐπίσκοψις καὶ παρατηρήσεις τῶν μορφῶν τοῦ ἐδάφους ἀφ' ὑψηλῆς θέσεως.

2. Ἡ γειτονικὴ ἐπίπεδος ἐπιφάνεια (πεδιάς, κοιλάς, ὀροπέδιον). Τὰ γειτονικά ὑψώματα (λόφοι, ὄρη, ὄροσειρά), τὰ μέρη τοῦ ὄρους (πρόποδες, κλιτύες, κορυφή). Χαράδραι, φάραγγες κλπ.

3. Κήρια καὶ δευτερεύοντα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. Προσδιορισμὸς τῆς θέσεως τῶν περὶξ μορφῶν τοῦ ἐδάφους ἐν σχέσει πρὸς τὸ χωρίον ἢ τὴν πόλιν.

4. Χαρακτηρισμὸς τοῦ ἐδάφους (πεδινόν, λοφῶδες, ὄρεινόν).

5. Ἀπόστασις τῶν περὶξ μερῶν τοῦ ἐδάφους ἀπὸ τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως.

6. Πλαστικὴ καὶ συμβολικὴ παράστασις τῶν μορφῶν τοῦ ἐδάφους.

7. Ὁφέλεια καὶ πλεονεκτήματα ἢ δυσμενεῖς ἐπιδράσεις τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους εἰς τὸ χωρίον ἢ τὴν πόλιν. Σημασία τῶν δασῶν καὶ τῶν ἀναδασώσεων. Ἡ σημασία τοῦ πρασίνου.

7η ΕΝΟΤΗΣ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ—ΚΛΙΜΑ

1. Σύννεφα, βροχὴ, χάλαζα, ἑμίχλη, πάχνη, δρόσος κ.λ.π.

2. Ἄνεμοι, ἀτμόσφαιρα, ὑγρασία, ξηρασία. Ποῖοι οἱ

συνηθέστεροι άνεμοι εις τόν τόπον του μαθητου και τα αποτελεσματα αυτων.

3. Θερμοκρασία αέρος εις τα χαμηλά και ύψηλά μέρη του πέριξ εδάφους κατά την διάρκειαν της ημέρας και της νυκτός κατά τας διαφόρους εποχάς του έτους.

4. Κλίμα. Ποιον τό κλίμα της περιοχής και που οφείλεται τουτο.

5. Επίδρασις του τοπικου κλίματος εις τα φυτά, τα ζώα, τας καλλιεργείας και τας ασχολίας των κατοίκων. Προφύλαξις από τας δυσμενεϊς επιδράσεις του κλίματος.

6. Η σημασία των μικρών αρδευτικων έργων. Η όφελιμότης των έργων προς συγκράτησιν του εδάφους, έγγειοβελτιωκά και άντιπλημμυρικά έργα.

8η ΕΝΟΤΗΣ

ΥΔΑΤΑ

1. Πηγή, φρέαρ, ρυάκιον, χείμαρρος, ποταμός, παραπόταμος, λίμνη, έλος, τέλμα του τόπου μας.

2. Χρησιμοποίησις των ρεόντων υδάτων. (Άρδευσις, ύδρευσις, κίνησις μύλων, πρίνων ηλεκτρικων έργοστασιών).

3. Πώς προφυλασσόμεθα από τας πλημμύρας.

9η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΘΑΛΑΣΣΑ

1. Παραλία, λιμήν, όρμος, κόλπος, ακρωτήριο, χερσόνησος.

2. Νήσος, ύφαλος, σιόπελος, ισθμός, πορθμός. Άλυκαί, έχθυοτροφεία.

3. Πλοία, ναυτικοί, ψάρια, αλιεϊς, τρικομίς, γαλήνη.

4. Θερμοκρασία της θαλάσσης, κατά των χειμων και το θερος. Επίδρασις της θαλάσσης εις το κλίμα και την ζωή των κατοίκων του χωριου ή της πόλεως.

5. Ο θαλάσσιος πλοϋτος των Έλληνικων παραλιών. Αί θαλάσσιαι ένασχολήσεις των κατοίκων των Έλληνικων παραλιών. Η ανάπτυξις του ναυτικου βίου εν Ελλάδι. Η σημασία της Έμπορικης ναυτιλιας. Η ανάπτυξις της Έλληνικης ναυτιλιας κατά τας διαφόρους ιστορικας εποχάς και κατά την πρόσφατον περίοδον.

10η ΕΝΟΤΗΣ

ΤΡΟΦΑΙ, ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ, ΚΑΤΟΙΚΙΑ

1. Φυτικαί τροφαί, ζωϊκί. Έπεξεργασίς (άλευρόμυλοι, άρτοποιεία, τυροκομεία, έλαιουργεία.) Διατήρησις (Ψυγεία, κονσερβοποιεία). Μαγειρικη και διαιτολόγιον.

2. Η ένδυμασία και ή υπόδησις. Υλκι εξ των κατσκευάζονται τα ένδύματα και τα υπόδηματά μας (έρια, βάμβαξ, μετάξα, λινόν, νάιλον, δέρματι). Έπεξεργασίς (κλωστή-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ριον, ύφαντήριον, άργαλειός, ραφείον, καθαριστήριον, βυρ-
σοδεφείον, ύποδηματοποιείον).

3. 'Η κατοικία—είδη οικιών—ύλικά. Οί εργαζόμενοι
διά τήν οικοδόμησιν. Θέρμανσιν (καύσιμοι ύλαι, θερμά-
στρα).

4. Βιοτεχνία—Βιομηχανία.

11η ΕΝΟΤΗΣ

ΤΟ ΧΩΡΙΟΝ Η Η ΠΟΛΙΣ (ΣΥΓΚΕΦΑΛΛΙΩΣΙΣ)

1. Θέσις, μορφή του έδάφους, ύδατα, κλίμα.

2. Γεωργία, κτηνοτροφία, δασοκομία, βιομηχανία,
εμπόριον, μεταφοραί.

3. 'Απογραφή οικιών, προϊόντων, ζώων.

4. Πληθυσμός, άπογραφή κατοίκων, διοίκησις, σχο-
λεία, εκκλησίαι, μνημεία και ώραία τοπία.

5. 'Η ιστορία της περιοχής.

6. 'Ελλείψεις και προβλήματα.

7. Τι περιμένει από ήμᾶς τὸ χωρίον ή ή πόλις σήμερα
και εις τὸ μέλλον.

8. 'Ο Τουρισμός εις τὸ χωρίον ή τήν πόλιν και αι ύπο-
χρεώσεις μας.

9. Κατασκευή αναγλύφου χάρτου.

12η ΕΝΟΤΗΣ

ΤΑ ΓΕΙΤΟΝΙΚΑ ΧΩΡΙΑ ή ΠΟΛΕΙΣ

1. Θέσις, απόστασις, συγκοινωνία.

2. Τά σπουδαιότερα χαρακτηριστικά έκαστου των γει-
τονικών χωρίων ή πόλεων.

3. 'Ασχολίαι των κατοίκων έκαστου τούτων. Προϊόντα,
πληθυσμός.

4. Αι σχέσεις μας με έκαστον χωρίον ή πόλιν.

5. Μνημεία, ώραία τοπία, ιστορικοί και τουριστικοί
τόποι.

6. Χάρτης του χωρίου ή της πόλεως μετά των γειτο-
νικών χωρίων ή πόλεων.

7. Πληθυσμός και προϊόντα της περιοχής.

13η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΕΠΑΡΧΙΑ

1. 'Η πρωτεύουσα της έπαρχίας. Σχέσις του χωρίου
ή της πόλεως του μαθητού μετά της πρωτεύουσής της έπαρ-
χίας. Γενικά χαρακτηριστικά της πρωτεύουσής. 'Αρχαί.
'Φιλανθρωπικά και άλλα ιδρύματα. 'Αγορά.

2. Αι κυριώτεραι πόλεις και κωμοπόλεις της έπαρχίας
Σχέσις του χωρίου ή της πόλεως του μαθητού μετά των άνω-
τέρω.

3. Τά φυσικά χαρακτηριστικά της έπαρχίας: α) Μορ-
φολογία του έδάφους. β) 'Υδατα, γ) Τά δάση, δ) Κλίμα.

4. Τά κύρια προϊόντα. Αι κύρια άσχολίαι των κατοίκων

(γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, βιοτεχνία, βιομηχανία, εμπόριον). Ὀδικὸν δίκτυον-συγκοινωνία.

5. Ἱστορικοὶ τόποι (ἀρχαιότητες, μνημεῖα) Αἱ ὑποχρεώσεις μας ἀπέναντι αὐτῶν.

6. Ὁ Τουρισμὸς (τουριστικοὶ τόποι, μνημεῖα καὶ κτίσματα τουριστικῆ κίνησις).

Τὸ πατροπαράδοτον Ἑλληνικὸν ἔθιμον τῆς φιλοξενείας εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν ἐποχὴν (Ξένιος Ζῶς, προστασία τῶν ξένων). Ἡ πολιτικὴ σημασία τῆς τουριστικῆς κινήσεως.

Τὰ ἐκ τοῦ Τουρισμοῦ προκύπτοντα ἀγαθὰ. Αἱ ὑποχρεώσεις μας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Τουρισμοῦ.

7. Αἱ σημεριναὶ ἀνάγκαι καὶ τὰ προβλήματα τῆς ἐπαρχίας.

8. Θέσις, ὄρια, ἔκτασις, πληθυσμὸς.

9. Χάρτης τῆς ἐπαρχίας.

10. Τὰ προϊόντα καὶ ἡ οἰκονομικὴ κίνησις τῆς ἐπαρχίας. Τὰ συγκοινωνιακὰ μέσα τῆς ἐπαρχίας. Τὰ δημόσια ἔργα καὶ ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα τῆς ἐπαρχίας.

ΤΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ὅροι ἐβδομαδιαίας διδασκαλίας :

Εἰς τὰ ἑξατάξια 2.

Εἰς τὰ πεντατάξια 4)2.

Εἰς τὰ τετρατάξια καὶ τριτάξια 2)2.

Εἰς τὰ διτάξια καὶ μονοτάξια 2)2.

1η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΕΠΑΡΧΙΑ

1. Ἐπανάληψις τῶν κυριωτέρων στοιχείων τῆς ἐπαρχίας.

2. Σύστασις, ποιότης καὶ βελτίωσις τοῦ ἐδάφους. Βελτίωσις τῆς καλλιέργειας. Αἱ ἐνδεικνύμεναι καλλιέργειαι.

3. Πηγαὶ πλοῦτου ὑπὸ ἐκμετάλλευσιν καὶ ἀνεκμετάλλευτοι.

4. Πῶς θὰ συμβάλλωμεν εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἐπαρχίας μας.

5. Ἀσκήσις εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ ἀνάγνωσιν χαρτῶν.

2α ΕΝΟΤΗΣ

Ο ΝΟΜΟΣ

1. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ. Σχέσις τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως μετὰ τῆς πρωτεύουσας τοῦ Νομοῦ. Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς περιουσίας. Ἄγραφο (Μητροπολίτης, Νο-
*Ψηφισποίηθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μαρχης, προϊστάμενοι υπηρεσιῶν Νομοῦ, Φιλανθρωπικά
καὶ ἄλλα ἰδρύματα. Ἀγορά, τράπεζαι, ἐργοστάσια, σιδη-
ροδρομικὸς σταθμὸς, σταθμὸς αὐτοκινήτων, ἀεροδρόμιον,
λιμὴν, ἀνώτερα σχολεῖα, θέατρον, κινηματογράφος, μου-
σεῖον, μνημεῖα, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν. Ἡ ζωὴ τῶν κατοίκων
ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ αἱ ἀσχολίαι των.

2. Θέσις, ὄρια, ἔκτασις, πληθυσμὸς τοῦ Νομοῦ.

3. Τὰ κύρια φυσικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Νομοῦ: α) Μορφολογία τοῦ ἐδάφους, β) ὕδατα, γ) δάση, δ) κλίμα.

4. Τὰ κύρια προϊόντα καὶ αἱ κύριαι ἀσχολίαι τῶν κα-
τοίκων (γεωργία, κτηνοτροφία, ἀλιεῖα, βιοτεχνία, βιομη-
χανία, ὀρυκτὸς καὶ δασικὸς πλοῦτος, ἐμπόριον). Ὀδικὸν
δίκτυον, συγκοινωνία.

5. Αἱ ἐπαρχίαι καὶ αἱ κυριώτεραι πόλεις καὶ κωμο-
πόλεις τοῦ Νομοῦ.

6. Ἱστορικοὶ τόποι (ἀρχαιότητες καὶ μνημεῖα.) Αἱ
ὑποχρεώσεις μας ἀπέναντι αὐτῶν.

7. Τουρισμὸς. (Τουριστικοὶ τόποι, τουριστικὴ κίνησις).

Τὰ ἐκ τοῦ τουρισμοῦ πρακύπτοντα ἀγαθὰ. Αἱ ὑποχρεώ-
σεις μας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Τουρισμοῦ.

8. Αἱ ἀνάγκαι καὶ τὰ προβλήματα τοῦ Νομοῦ.

9. Χάρτης τοῦ Νομοῦ.

3η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΜΕΙΖΟΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ

1. Θέσις, ὄρια, ἔκτασις, πληθυσμὸς τῆς μεζονος γεω-
γραφικῆς περιοχῆς.

2. Τὰ κυριώτερα φυσικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς γεωγραφι-
κῆς περιοχῆς: α) Μορφολογία, β) ὕδατα, γ) δάση, δ) κλίμα.

3. Τὰ κύρια προϊόντα καὶ αἱ κύριαι ἀσχολίαι τῶν
κατοίκων (γεωργία, κτηνοτροφία, βιοτεχνία, βιομηχανία,
ὀρυκτὸς καὶ δασικὸς πλοῦτος, ἐμπόριον). Ὀδικὸν δίκτυον
συγκοινωνία.

4. Οἱ Νομοί, αἱ πρωτεύουσαι αὐτῶν καὶ αἱ κυριώτεραι
πόλεις.

5. Ἱστορικοὶ τόποι (ἀρχαιότητες, μνημεῖα).

6. Τουρισμὸς (τουριστικοὶ τόποι, τουριστικὴ κίνησις).

7. Αἱ ἀνάγκαι καὶ τὰ προβλήματα τῆς μεζονος γεωγραφι-
κῆς περιοχῆς.

8. Χάρτης τῆς μεζονος γεωγραφικῆς περιοχῆς (γεω-
φυσικὸς, τουριστικὸς, προϊόντων, πολιτικὸς).

4η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΕΛΛΑΣ

1. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἑλλάδος (ὄρια, ἔκτασις,
πληθυσμὸς).

2. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

3. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους (κυριώτατα χαρακτηριστικά).

4. Αἱ μείζονες γεωγραφικαὶ περιοχαὶ τῆς Ἑλλάδος. (Στερεὰ Ἑλλάς, Πελοπόννησος, Θεσσαλία, Ἡπειρος, Μακεδονία, Θράκη, νῆσοι Αἰγαίου, Κρήτη, νῆσοι Ἴονίου, Δωδεκάνησος).

5. Τὰ κύρια φυσικά, οἰκονομικά καὶ πολιτιστικά χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα ἐκάστης περιοχῆς.

6. Φυσικά φαινόμενα ἐπιχωριάζοντα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ σεισμοὶ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ κράτους ἀντιμετώπισις τῶν ἐξ αὐτῶν καταστροφῶν. Αἱ παλίρροιαὶ καὶ οἱ ἄνεμοι.

7. Χάρτης τῆς Ἑλλάδος.

ΤΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Ἦραι ἐβδομαδιαίας διδακτικῆς :

Εἰς τὰ ἑξατάξια 2.

Εἰς τὰ πεντατάξια 4)2.

Εἰς τὰ τετρατάξια 3)2.

Εἰς τὰ τριτάξια 2)2.

Εἰς τὰ διτάξια καὶ μονοτάξια συνδιδασκαλία μετὰ τῆς ΣΤ' τάξεως.

α) Ἐ τῆς φυσικῆς καὶ πολιτικῆς Γεωγραφίας
1η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΕΛΛΑΣ

1. Ἐπανάληψις τῆς μείζονος γεωγραφικῆς περιοχῆς τοῦ μαθητοῦ συντομώτατα.

2. Αἱ ἄλλαι μείζονες γεωγραφικαὶ περιοχαὶ τῆς Ἑλλάδος: 1. Θράκη, 2. Μακεδονία, 3. Ἡπειρος, 4. Θεσσαλία, 5. Στερεὰ Ἑλλάς, 6. Πελοπόννησος, 7. Νῆσοι Αἰγαίου, 8. Κρήτη, 9. Νῆσοι Ἴονίου, 10. Δωδεκάνησος.

1. Θέσις, ὄρια, ἔκτασις.

2. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους (ὄρη, πεδιάδες, ὕδατα).

3. Κλίμα. Σχέσις τοῦ κλίματος πρὸς τὴν ἀναδάσωσιν.

4. Προϊόντα καὶ ἀσχολία τῶν κατοίκων.

5. Ἐμπόριον, συγκοινωνία (ἐντὸς τῆς περιοχῆς καὶ μετὰ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος).

6. Πληθυσμὸς, πυκνότης.

7. Διοικητικὴ διαίρεσις (Νομοί, πρωτεύουσαι Νομῶν καὶ αἱ κυριώτεραι πόλεις καὶ κωπομοπόλεις).

8. Τουρισμὸς (τουριστικοὶ τόποι, τουριστικὴ κίνησις).

9. Ἰδιαιτέρα χαρακτηριστικὰ τῆς περιοχῆς καὶ τὰ κυριώτερα προβλήματα αὐτῆς.

10. Χάρτης ἐκάστης τῶν μείζονων γεωγραφικῶν περιοχῶν.

2α ΕΝΟΤΗΣ

ΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΧΩΡΑΙ

1. ΚΥΠΡΟΣ, 2. ΑΛΒΑΝΙΑ, 3. ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ,
4. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, 5. ΡΟΥΜΑΝΙΑ, 6. ΤΟΥΡΚΙΑ, 7.
ΚΡΑΤΗ Μ. ΑΝΑΤΟΛΗΣ, (Συρία, Λίβανος, Ισραήλ,
Υπεριορδανία, Αραβία). 8. ΑΙΓΥΠΤΟΣ—ΛΙΒΥΗ, 9.
ΙΤΑΛΙΑ.

ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΙΣ ΕΚΑΣΤΗΝ ΧΩΡΑΝ:

- Α) Φυσική εξέταση: Θέσις, έκτασις, θρία,
μορφολογία εδάφους. Κλίμα.
Β) Συνοπτική ἐνημέρωσις ὡς πρὸς τὴν
ἱστορίαν ἐκάστης χώρας.
Γ) Οἰκονομικὴ εξέταση: Γεωργία, κτη-
νοτροφία, βιομηχανία, ἐμπόριον, συγκοινωνία.
Δ) Πολιτιστικὴ εξέταση: Κάποικοι, πληθ-
θυσμός, ἐκπαίδευσις, πολίτευμα, θρησκεία, χαρακτηρι-
στικαὶ ἐκδηλώσεις πολιτισμοῦ.
Ε) Στοιχειώδης γεωπολιτικὴ εξέτασις.
ΣΤ) Αἱ σχέσεις πρὸς τὸν Ἑλλάδα
Ζ) Τὰ κυριώτερα προβλήματα.
β) Ἐκ τῆς Μαθηματικῆς Γεωγραφίας

1η ΕΝΟΤΗΣ

ΤΟ ΣΥΜΗΑΝ

- Α) Ὁ οὐρανός. Τὰ σύγχρονα μέσα μελέτης αὐτοῦ.
Β) Οἱ ἀστέρες:
1. Ἀπλανεῖς (ἀστερισμοί, Γαλαξίαι).
2. Ἡλιος
3. Πλανῆται—Δορυφόροι.
4. Ἡλιακὸν πλανητικὸν σύστημα.
5. Διάττοντες, κομήται

2α ΕΝΟΤΗΣ

Η ΓΗ

1. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς (ξηρά, θάλασσα, ἠπειρος,
ὠκεανοί, ἀτμόσφαιρα, ἀνεμοί, ὑγρασία, κλίμα).
2. Ἡ σημερινὴ μορφή καὶ τὸ σχῆμα τῆς γῆς (σφαιρι-
κότης, ἄξων, πόλοι).
3. Προσδιορισμός θέσεως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας (σημερι-
νός, παράλληλοι κύκλοι, ζῶναι, μνησημβρινοί, γεωγραφικὸν
πλάτος, γεωγραφικὸν μῆκος).
4. Κινήσις τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξωνα αὐτῆς, ἡμέρα—νύξ,
ῶρα, λεπτόν, δευτερόλεπτόν, αἰτία ἀνισότητος ἡμερῶν.
5. Κινήσις τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον, ἔτος, ἐποχάι, ἐκλεί-
ψεις ἡλίου.
6. Μεταβολαὶ τῆς γῆς (διάπυρος κατάστασις, βαθμιαία
ψύξις, πυρόσφαιρα, λιθόσφαιρα, ἥφαιστεια, σεισμοί, κα-

τακρημνίσεις, σχηματισμοὶ πετρωμάτων, ἀπολιθώματα).
7. Αἰτίαι συγχρόνων μεταβολῶν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς (μηχανική, χημικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος, θερμὰ πηγὰί, ἡφαιστεια, σεισμοί, ἀλλοιώσεις ὑπὸ ἀνέμου, ζῶων καὶ ἀνθρώπων δυνάμει).

η ΕΝΟΤΗΣ

Η ΣΕΛΗΝΗ

Σχῆμα, μέγεθος, κινήσεις, φάσεις, ἐκλείψεις.

ΤΑΞΙΣ ΕΚΤΗ

Ἦραι ἐβδομαδιαίας διδακτικῆς :

Εἰς τὰ ἑξατάξια 2.

Εἰς τὰ πεντατάξια 4)2.

Εἰς τὰ τετρατάξια καὶ τριτάξια 3)2.

Εἰς τὰ διτάξια συνδιδακταλῖα μετὰ τῆς Ε' τάξ. 3)2.

Εἰς τὰ μονοτάξια συνδιδακταλῖα μετὰ τῆς Ε' τάξεως 2)2.

Ι. ΕΥΡΩΠΗ

1. Φυσικὴ ἐξέτασις ἐν γενικαῖς γραμμαῖς.
2. Διαιρέσεις εἰς Κράτη.
3. Φυσικὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἐξέτασις ἐκάστου τῶν κάτωθι κρατῶν:
 - α) Κράτη Ἰβηρικῆς Χερσονήσου.
 - β) Γαλλία.
 - γ) Μεγάλη Βρετανία.
 - δ) Γερμανία.
 - ε) Ρωσσία.
4. Τὰ λοιπὰ κράτη συντόμως.
5. Αἱ σχέσεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

II. ΑΣΙΑ

1. Φυσικὴ ἐξέτασις ἐν γενικαῖς γραμμαῖς.
2. Διαιρέσεις εἰς Κράτη.
3. Φυσικὴ, οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἐξέτασις ἐκάστου τῶν κάτωθι κρατῶν :
 - α) Ἰνδία, β) Ἰαπωνία, Κίνα, δ) Κορέα, ε) Ἰράν.
4. Αἱ σχέσεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

III. ΑΦΡΙΚΗ

1. Φυσικὴ ἐξέτασις ἐν γενικαῖς γραμμαῖς
2. Διαιρέσεις εἰς Κράτη.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

3. Φυσική, οικονομική και πολιτιστική εξέτασις ἐκάστου τῶν κάτωθι κρατῶν.

α) Αἰθιοπία, β) Νοτιοαφρικανική Ἐνωσις.

4. Τὰ ὑπόλοιπα Κράτη συντόμως.

5. Αἱ σχέσεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

IV. ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Φυσική εξέτασις ἐν γενικαῖς γραμμαῖς.

2. Διαίσεις εἰς Κράτη.

3. Φυσική, οικονομική και πολιτιστική εξέτασις τῶν κάτωθι κρατῶν:

α) Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι, β) Καναδάς, γ) Βραζιλία,

δ) Ἀργεντινή.

4. Τὰ ἄλλα κράτη συντόμως.

5. Αἱ σχέσεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

V. ΩΚΕΑΝΙΑ

1. Φυσική εξέτασις ἐν γενικαῖς γραμμαῖς.

2. Διαίσεις εἰς Κράτη.

3. Φυσική, οικονομική και πολιτιστική εξέτασις ἐκάστου τῶν κάτωθι κρατῶν :

α) Αὐστραλίας, β) Νέας Ζηλανδίας και τῶν λοιπῶν νήσων συντόμως.

4. Αἱ σχέσεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

VI. Ἡ ΕΛΛΑΣ (σύντομος ἐπισκόπησις).

Ἡ θέσις και αἱ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν ὑπόλοιπον κόσμον.

Ἀπόδημος Ἑλληνισμός. Ἀλύτρωτος Ἑλληνισμός.

Εἰς τὸν Ἡμέτερον ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας και Ὁρησκευμάτων Ὑπουργὸν ἀναθέτομεν τὴν δημοσίευσιν και ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Βασιλικοῦ Διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 6 Ἰανουαρίου 1957.

ΠΑΥΛΟΣ

Β.

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚ(ΤΩΝ) ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Π. ΛΕΒΑΝΤΗΣ

